

 **Funded by
UK Government**

YCCD
YOUTH COOPERATION CENTER OF DILIJAN

ՁԵՌՆԱՐԿ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՅԱՑՄԱՆ ԵՎ
ԽԱՂԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒՈՐՏՈՒՄ

Սույն ձեռնարկը պատրաստվել է «Հայաստանում երիտասարդների մասնակցությունը որոշումների կայացման և խաղաղաշինության գործում» ծրագրի շրջանակում, որն իրականացվում է Միացյալ Թագավորության կառավարության Հակամարտությունների, կայունության և անվտանգության հիմնադրամի աջակցությամբ՝ «Խաղաղ փոփոխությունների նախաձեռնություն» - Peaceful Change initiative (PCi) - միջազգային հասարակական կազմակերպության և «Դիլիջանի երիտասարդների համագործակցության կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից:

«Խաղաղ փոփոխությունների նախաձեռնություն» կազմակերպությունն աշխատում է հակամարտող հասարակություններում՝ արմատական փոփոխությունների հետևանքով բռնկված բռնության կանխարգելման և նվազեցման առաքելությամբ: Կազմակերպության նպատակն է օգնել մարդկանց մեղմել բռնության հետևանքները՝ նպաստելով հարատև խաղաղության ու կայունության կառուցմանը:

«Դիլիջանի երիտասարդների համագործակցության կենտրոն» հասարակական կազմակերպության գործունեության հիմքում երիտասարդ կանանց և տղամարդկանց կարողությունների զարգացման ու զբաղվածության ապահովման միջոցով համայնքների զարգացումն է:

Ձեռնարկի նյութերը մշակել է «Խաղաղ փոփոխությունների նախաձեռնության» խորհրդատու Տետիանա Կալենիչենկոն՝ 2015-2018 թվականներին Ուկրաինայում և Բոսնիա-Հերցեգովինայում իրականացված ուսուցողական ծրագրերի արդյունքների հիման վրա: Ձեռնարկը ներառում է խաղաղարարության ոլորտում աշխատող մասնագետների, երկխոսության ֆասիլիտատորների և միջնորդների փորձը:

1. “Transformational leadership and its role in managing conflicts in Libya”, EUNIDA, PCi, June 2014; https://peacefulchange.org/wp-content/uploads/2018/11/2014_06_transformational_leadership_and_its_role_in_managing_conflicts_in_libya_print3__1_.pdf
2. Practical Manual for Training of Trainers in Do No Harm, Conflict Sensitivity and Peacebuilding, developed for training in Ukraine in November 2015, Kyiv by Randell Puljek-Shank and Tamara Smidling; Mirovna Academy, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, supported by USAID Open World Program: <http://ceume.org.ua/>
3. Training guides and practical techniques developed by Miramida Center - Regional Peacebuilding Exchange: <http://www.mirovna-akademija.org/rma/index.php/en/education/ukraine-training-program/do-no-harm-fostering-conflict-sensitivity-in-southern-and-eastern-ukraine>

4. "Alternatives to Violence" Training Program, Education Committee Alternatives to Violence Project, USA, 2005: <https://avpbritain.org.uk/>
5. CDA Collaborative Learning Projects, Do No Harm Workshop Trainer's Manual. Cambridge, MA: CDA, 2016.
6. John Paul Lederach, Little Book of Conflict Transformation: Clear Articulation Of The Guiding Principles By A Pioneer In The Field, The Little Books of Justice and Peacebuilding Series, January 1, 2003.
7. Training materials developed for "United Community" project by IREX in Ukraine in 2016-2017, funded by USAID: <https://www.irex.org/project/yedyna-hromada-united-community>

«Խաղաղ փոփոխությունների նախաձեռնությունը» և «Դիլիջանի երիտասարդների համագործակցության կենտրոնը» շնորհակալություն են հայտնում Տիգրան Ջաքարյանին, Դավիթ Խաչատրյանին, Տաթևիկ Մուրադյանին, Մարիկա Նիկողոսյանին, Արմինե Սարգսյանին, Արման Տոնիկյանին Տավուշի մարզի Բերդ, Իջևան և Նոյեմբերյան համայնքներում երիտասարդների շրջանում 2019 թվականի նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին ձեռնարկի հիման վրա դասընթացներ անցկացնելու համար:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՄՈԴՈՒԼ 1. ԽԱՂԱՂԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐ	6
ՍԵՍԻԱ 1.1 ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԸՆԿԱԼՈՒՄԸ	7
ՍԵՍԻԱ 1.2 ԿՈՆՖԼԻԿՏԸ ԵՎ ԽԱՂԱՂԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԸ	13
ՄՈԴՈՒԼ 2. ԿՈՆՖԼԻԿՏՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ԽԱՂԱՂ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	20
ՍԵՍԻԱ 2.1 ԴԻՐՔ, ՇԱՀ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋՄՈՒՆՔ	21
ՍԵՍԻԱ 2.2 ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ	28
ՄՈԴՈՒԼ 3. ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՅԱՑՈՒՄԸ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՅԱՆՔՈՒՄ	35
ՍԵՍԻԱ 3.1. ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆ ԻԲՐԵՎ ԽՄԲԱՅԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՅԱՑՄԱՆ ՄԻՋՈՑ	36
ՍԵՍԻԱ 3.2 ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՅԱՑՄԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ՄԱԿԱՐԴԱԿՆԵՐԸ	39
ՄՈԴՈՒԼ 4. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ, ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆՈՒՄ	45
ՍԵՍԻԱ 4.1 ՄԱԿ-Ի ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ 2250 ԲԱՆԱՁԵՎԸ. ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	46
ՍԵՍԻԱ 4.2 ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ	51

Հավելված 1. ԽԱՂԱՂԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ «ԲՈՒՐԳ»	57
Հավելված 2. ԴԵՐԱՅԻՆ ԽԱՂ «ՆԱՐԻՆՋ»	58
Հավելված 3. ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ «ՍԱՌՑԱԲԵԿՈՐ»	59
Հավելված 4. ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ «ՃՇԳՐՏՈՒՄ»	60
Հավելված 5. ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ «ՕՂԱԿ»	61
Հավելված 6. «ԵՍ-ՈՒՂԵՐՁԻ» ՓՈՒԼԵՐԸ	62
Հավելված 7. «ԵՍ-ՈՒՂԵՐՁԻ» ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐ	63
Հավելված 8. «ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ» ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ	64
Հավելված 9. «ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ» ԴԵՐԱՅԻՆ ԽԱՂԻ ՍՑԵՆԱՐ	66
Հավելված 10. ՎԱՐՔԱԳԾԻ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿՈՆՖԼԻԿՏՈՒՄ	68
Հավելված 11. ՄԱԿ-Ի ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ 2250 ԲԱՆԱՁԵՎ (ՀԱՅԵՐԵՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ)	69
Հավելված 12. ՄԱԿ-Ի ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ 2250 ԲԱՆԱՁԵՎԻ ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԿԱ	75

մոդուլ 1

3 ժամ

Խաղաղաշինության հիմունքներ

Ուղեցույցը կազմված է 4 մոդուլից, որոնք առնչվում են խաղաղաշինությանն ու կոնֆլիկտների ուսումնասիրությանը: Առաջին մոդուլը՝ «Խաղաղաշինության հիմունքները», նախատեսված է 2 սեսիայի համար, յուրաքանչյուրը՝ մեկուկես ժամ տևողությամբ: Այս մոդուլի հիմնական թեմաներն են՝

- «Խաղաղություն» և «կոնֆլիկտ» հասկացությունները,
- կոնֆլիկտի արդյունավետ կառավարման հիմնարար սկզբունքները,
- «խաղաղարարություն», «խաղաղաշինություն» և «խաղաղության պահպանում» հասկացությունների տարբերությունները,
- «բացասական» և «դրական» խաղաղություն հասկացությունները,
- կոնֆլիկտներից բխող մարտահրավերների սահմանումը:

Սեսիա 1.1

Խաղաղության անհատական ընկալումը

Նպատակ	Օգնել մասնակիցներին ուրվագծել խաղաղության իրենց սահմանումը և դրա ընկալումը, բացատրել «բացասական» և «դրական» խաղաղության տարբերությունները:
Տևողություն	1.5 ժամ
Խնդիրներ	<ul style="list-style-type: none"> • դասընթացի բացում, • մասնակիցների ծանոթացում, • «խաղաղություն» հասկացության սահմանում, • «բացասական» և «դրական» խաղաղության տարբերությունների սահմանում:
Անհրաժեշտ ռեսուրսներ	Բավականաչափ տարածություն սենյակում, շրջանաձև շարված աթոռներ (որպեսզի հեշտ լինի տեղաշարժել), ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ, A4 սպիտակ թուղթ:

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԹԵՄԱ	ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ
5 րոպե	Կազմակերպիչների և/կամ դասընթացավարի ներածական խոսք	Ներածություն և ծրագրի ներկայացում	Ազատ տարածություն
15 րոպե	Ծանոթացում	Ընդհանուր ծանոթություն խմբի հետ	Ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ
20 րոպե	Վարժություն. «Եռանկյունի»	Ծանոթացնել խմբի անդամներին՝ տարբեր հարցերի միջոցով	Չեշտությամբ տեղաշարժվող աթոռներ, ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ
10 րոպե	«Խաղաղություն» հասկացության սահմանում	Արդյունքների ամփոփում և «խաղաղություն» հասկացության սահմանում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ
40 րոպե	«Բացասական» և «դրական» խաղաղության տարբերությունը	«Բացասական» և «դրական» խաղաղության հնարավոր տարբերությունների վերաբերյալ խմբային քննարկում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ, A4 սպիտակ թուղթ

Վարժություն. **Ներածական խոսք**

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՋՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
5 րոպե	Ազատ տարածություն, շրջանաձև շարված աթոռներ, առկայության դեպքում՝ ծրագրի պաստառը:	Դասընթացի մեկնարկ և կազմակերպչի/ դասընթացավարի բացման խոսք

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Աշխատանքն սկսելուց առաջ համոզվե՛ք, որ բոլոր մասնակիցները հարմարավետ տեղավորվել են իրենց տեղերում, ինչպես նաև համոզվե՛ք, որ ֆլիպչարթ գրատախտակը բոլորին տեսանելի է: Կարելի է նաև ստուգել՝ կա՞մ արդյոք տարածքում ջուր, նշել սանհանգույցների վայրը, հստակեցնել այլ կազմակերպչական հարցեր:

Ասացե՛ք
(տեքստը մոտավոր է և կարող է հանգամանքներից ելնելով փոփոխվել)

Ուրախ եմ ձեզ տեսնել մեր դասընթացին: Ձեռնարկը, որով մենք կառաջնորդվենք դասընթացի ընթացքում, կազմվել է «Երիտասարդների մասնակցությունը որոշումների կայացման և խաղաղարարության գործում» ծրագրի շրջանակում, որն իրականացվել է «Խաղաղ փոփոխությունների նախաձեռնություն» միջազգային ՀԿ կողմից՝ «Դիլիջանի երիտասարդների համագործակցության կենտրոն» ՀԿ-ի հետ համատեղ և Միացյալ Թագավորության կառավարության Հակամարտությունների, կայունության և անվտանգության հիմնադրամի աջակցությամբ: Ծրագրի հիմնական նպատակն է խթանել երիտասարդների մասնակցությունը հասարակական և քաղաքական կյանքում՝ նպաստելով նրանց մասնակցությանը որոշումների կայացման տարբեր մակարդակներում, մասնավորապես, ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի 2250 բանաձևի շրջանակում:

Այսօր կներկայացնենք ծրագրի առաջին մոդուլը, որը նվիրված է խաղաղության և խաղաղաշինության թեմաներին: Ցանկանում եմ նշել, որ չնայած դասընթացն ունի նախապես կազմված ձևաչափ, ես այստեղ ուսուցչի դերում չեմ, ավելի շուտ հանդես եմ գալիս որպես աշխատանքների կազմակերպիչ: Սա նշանակում է, որ ես օգնելու եմ հաղթահարել աշխատանքի որոշակի փուլեր և մասնակցելու եմ դասընթացին «հավասարը հավասարին» սկզբունքով: Շատ կարևոր է նաև հասկանալ, որ այստեղ դուք ապահով եք, ուստի, եթե ինչ-որ բան ձեզ կանհանգստացնի, կամ կցանկանաք ինչ-որ բան փոխել, խնդրում եմ դիմել ինձ: Սկսեցի՛նք:

Ուշադրություն

Սկզբում կարող եք առաջարկել մասնակիցներին օգտագործել պայմանական նշաններ, օրինակ՝ բարձրացրած ձեռքը նշանակում է, որ մասնակիցը հարց ունի: Կարևոր է շեշտել, որ սա դասընթացային միջավայր է, և կարևոր է ոչ թե ծրագիրն ավարտին հասցնելը, այլ՝ նոր փորձառություն և հասկացություններ ձեռք բերելը:

Վարժություն. **Ծանոթություն խմբի հետ**

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՋՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
15 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ	Ծանոթանալ և միմյանց հետ ծանոթացնել մասնակիցներին՝ միաժամանակ վերհանելով խաղաղության սահմանումը

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք

Քննարկումը շարունակելուց առաջ առաջարկում եմ, որ բոլորս ծանոթանանք: Այդ գործընթացն արագացնելու համար յուրաքանչյուրը պատասխանելու է երեքական կարճ հարցի՝ ավարտելով միտքը մեկ կարճ նախադասությամբ: Ավելի կոնկրետ՝

- Իմ անունն է ...:
- Ես (որտեղ).... -ից եմ:
- Ինձ համար խաղաղությունը:

Ծանոթության ընթացքում ես նշումներ եմ կատարելու ձեր՝ «խաղաղության» ընկալման վերաբերյալ, և ինձ համար կարևոր է, որ յուրաքանչյուրն արտահայտի սեփական կարծիքը:

Ուշադրություն

Հետևեք, որպեսզի յուրաքանչյուր մասնակից պատասխանի առաջարկված կետերի շրջանակում, որպեսզի ծանոթության պայմանները լինեն հավասար, իսկ ընթացքը չշեղվի գրաֆիկից: Լավ է, երբ առաջինը ներկայանում է դասընթացավարը՝ ցույց տալու համար խմբին, թե ինչպես է պետք պատասխանել հարցերին, այնուհետև կարելի է խոսքը փոխանցել շրջանով:

Կարևոր է համառոտ կերպով գրի առնել բոլոր մասնակիցների հնչեցրած խաղաղության սահմանումները՝ միաժամանակ չկորցնելով տեսողական կոնտակտը խմբի հետ և գրի առնելով սահմանումներն իրենց իսկ բառերով: Դա կօգնի ցույց տալ, որ դուք «լսում եք» յուրաքանչյուրին:

Վարժություն. **«Եռանկյունի»**

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՋՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
20 րոպե	Ազատ տարածություն և շարժական աթոռներ	Մասնակիցների ծանոթության մեկնարկ և մոդուլի առանցքային հարցերի քննարկում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացեք

Աշխատանքն սկսելուց առաջ առաջարկում եմ ձեզ գտնել մի քանի հարցի պատասխաններ: Խնդրում եմ բաժանվել A, B, C խմբերի և հիշել ձեր տառը (համոզվեք, որ բոլորը հիշում են իրենց տառերը): Այժմ խնդրում եմ A-B-C մասնակիցներին կազմել եռանկյուններ՝ Նստելով միմյանց դեմ-դիմաց: Իսկ այժմ խնդրում եմ A-երին փոխվել տեղերով և Նստել մյուս եռանկյունում՝ ժամացույցի սլաքի ուղղությամբ: Հաջորդը տեղաշարժվում են C-երը՝ ժամացույցի սլաքի հակառակ ուղղությամբ: Այս կերպ մենք տեղաշարժվելու ենք ամեն անգամ, երբ ավարտվի հերթական հարցի քննարկումը, պարզապես ուշադիր հետևեք իմ հուշումներին: Այժմ մնում ենք այն եռանկյունում, որտեղ Նստած ենք: Յուրաքանչյուր խումբ կունենա 3-5 րոպե, որպեսզի ամեն մասնակից պատասխանի իմ հարցերին:

Ուշադրություն

Եթե չեն ձևավորվում լիարժեք եռանկյուններ, ապա կարող են լինել խմբեր, որտեղ օրինակ, կա երկու B մասնակից, որոնք մնում են իրենց տեղում: Դրանից բացի, անհրաժեշտ է հետևել մասնակիցների տեղաշարժմանը, որպեսզի ընթացքը չխախտվի, իսկ մարդիկ հայտնվեն Նոր եռանկյունում:

Հարցեր

1. Եթե լինեի սուպերհերոս, ինչպիսի՞ սուպեր կարողություն կուզենայի ունենալ:
2. Ի՞նչն է ոգեշնչում ինձ երագել:
3. Ինձ համար կարևոր է այսօր այստեղ լինելը, քանի որ...:
4. Արդյո՞ք խաղաղությունն ու արդարությունը տարբեր բաներ են:
5. Իսկական խաղաղություն կհաստատվի այն ժամանակ, երբ ...:

Ուշադրություն

Հետևե՛ք խմբային դինամիկային: Կարող եք ժամանակ ավելացնել, եթե տեսնում եք, որ մասնակիցներին արտահայտվելու համար ավելի շատ ժամանակ է պետք, սակայն, եթե խմբերն ավելի արագ են ավարտում, կարիք չկա ձգձգելու վարժությունը:

Վերջին հարցից հետո մասնակիցները վերադառնում են ընդհանուր շրջան: Դասընթացավարը հնչեցնում է հարցեր կարճ քննարկման համար (2-3 մեկնաբանություն):

Հարցեր

- Ինչպե՞ս էիք ձեզ զգում այս վարժության ընթացքում:
- Ի՞նչ հետաքրքիր բան նկատեցիք ձեր գործընկերների պատասխաններում:

Վարժություն. խաղաղության ընդհանուր սահմանումը

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՉՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
10 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ, Ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ	Խմբի համար «խաղաղության» ընդհանուր սահմանման ընդունելի սահմանում, որը հիմք կհանդիսանա հետագա աշխատանքի համար

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացեք

Ծանոթության ընթացքում մենք գրառեցինք «խաղաղություն» հասկացության այն նկարագրությունները, որոնք հոգեհարազատ են բոլորի համար: Եկե՛ք տեսնենք, թե ինչ ստացվեց: Այստեղից որո՞նք կարելի է առանձնացնել որպես ընդհանուր միտումներ:

Ուշադրություն

Նայելով նշումներին՝ կարդացե՛ք հիմնական պնդումները: Գրառելու ընթացքում կարելի է օգտագործել ընդգծման մեթոդը և եթե լինեն կրկնություններ, ընդգծումը կշեշտի կրկնությունների թիվը:

Մասնակիցներին հնարավորություն ընձեռեք առանձնացնել այն հիմնական կամ առանցքային բառերը, որոնք սահմանում են «խաղաղությունը»: Հարցրեք Նրանց, թե ինչպե՞ս կարելի է միավորել իրենց համար կարևոր սահմանումները և մտածելու ժամանակ տվեք:

Երբ լսեք առանցքային բառերի կրկնություններ, միավորեք դրանք մեկ նախադասության մեջ և գրառեք: Այնուհետև հարցրեք խմբին, արդյո՞ք ճիշտ եք լսել և հասկացել: Կարևոր է շարունակել դա անել մինչև այն պահը, երբ մասնակիցները կհամաձայնեն, որ հենց այդ սահմանումն է առավելագույնն արտահայտում նրանցից յուրաքանչյուրի «խաղաղության» ընկալումը:

Ասացեք

Հենց Նոր մենք ձեզ հետ կայացրեցինք առաջին խմբային որոշումը: Շնորհակալություն: Կարծում եմ՝ սա որակյալ համագործակցության լավ օրինակ է, որն անհնարին կլինեք առանց խաղաղության:

Վարժություն. «բացասական» և «դրական» խաղաղությունների տարբերությունը

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՉՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
40 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ, Ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ, A4 սպիտակ թուղթ	Ձևավորել «խաղաղության» և դրա դրսևորումների ավելի խորը պատկերացում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Վարժությունն սկսելուց առաջ նախապատրաստե՛ք A4 սպիտակ թղթերը: Խնդրեք մասնակիցներին՝ թղթերը փոխանցել շրջանով այնպես, որ յուրաքանչյուրն ունենա երկուական թուղթ: Պատրաստե՛ք մարկերներով տուփը և տեղադրեք այն կենտրոնում: Տուփի կողքին դրեք երկու աթոռ:

Ասացնք

Այժմ, երբ մենք ունենք «խաղաղության» ընդհանուր սահմանումը, առաջարկում եմ անել հաջորդ քայլը. եկեք փորձենք հասկանալ «դրական» և «բացասական» խաղաղության հասկացությունները: Համոզված եմ, որ դուք լավագույն կերպով կարող եք սահմանել այն: Հիմա կխնդրեմ, որ թղթերից մեկի վրա խոշոր և ընթեռնելի կերպով գրեք, թե ըստ ձեզ՝ ինչ է «բացասական» խաղաղությունը, իսկ մյուսի վրա՝ ինչ է «դրական» խաղաղությունը: Խնդրում եմ այնպես գրել, որ մյուս մասնակիցները կարողանան դա կարդալ: Նկարագրությունը կարող է լինել մեկ բառ, բառակապակցություն կամ նախադասություն՝ կախված այն բանից, թե ինչն եք կարևորում:

Ուշադրություն

Քանի դեռ խումբը գրում է իր հասկացությունները՝ շրջանի երկու հանդիպակաց կետերում դրեք երկու A4 թուղթ, որոնցից մեկի վրա «-» նշանն է, մյուսի վրա՝ «+» («բացասական խաղաղություն» և «դրական խաղաղություն»):

Երբ մասնակիցներն ավարտեն գրելը, խնդրեք նրանց տեղադրել իրենց գրառումները իրար վրա, երկու տրցակով: Կարելի է դա անել երկու աթոռի վրա: Խառնեք դասավորված թերթերը և շրջանով փոխանցեք դրանք մասնակիցներին: Արդյունքում յուրաքանչյուր մասնակից պետք է ունենա երկուական թերթիկ, որոնցից մեկը «բացասական», մեկը՝ «դրական» խաղաղության սահմանումներով:

Ասացնք

Հիմա դուք ստացաք մեկ ուրիշի գրառումները: Կարևոր է, թե թերթերից որի վրա որ սահմանումներն են (բացասական, թե դրական), այնտեղ պարզապես բառեր են: Հիմա խնդրում եմ թերթերը տեղադրել պայմանական գծի վրա՝ «-»-ից մինչև «+» հետևյալ կերպ. որքան ավելի մոտ է թերթը «-»-ին, այնքան ավելի շատ են դրա վրայի սահմանումները համապատասխանում «բացասական» խաղաղությանը և հակառակը՝ եթե գրառումները համապատասխանում են «դրական» խաղաղությանը, ապա տեղադրեք դրանք «+»-ին մոտ: Եթե կասկածում եք, ապա տեղադրեք թերթը կենտրոնում: Ինձ համար կարևոր է, որ բոլորն ունենան իրենց թերթերն ու կայացնեն սեփական որոշում, թե որտեղ տեղադրել դրանք: Պետք է միմյանց օգնել այս գործում:

Երբ մասնակիցներն ավարտեն տեղադրել թղթերը, խնդրեք նրանց վերադառնալ շրջան: Հարցրեք նրանց՝ եթե այս պահին սենյակ մտնի օտար մեկը, արդյո՞ք նա կկարողանա հասկանալ, թե ինչ ենք մենք փորձում բացատրել: Պատասխաններ ստանալուց հետո՝ մասնակիցներին ընդհանուր պատկերի մեջ փոփոխություններ կատարելու հնարավորություն ընձեռեք: Ցանկացողը կարող է վեր կենալ, տեղաշարժել թերթը և բացատրել, թե ինչու դա արեց:

Խմբին հնարավորություն ընձեռեք մի քանի թերթ տեղաշարժելու կամ ինչ որ բան ավելացնելու: Հնարավորություն տվեք քննարկումը զարգացնելու, այնուհետև վերադարձեք ֆլիպչարթի մոտ և թուղթը բաժանեք երկու սյունակի՝ «բացասական» և «դրական» խաղաղություն:

Մեզ համար կարևորը անթերի արդյունք ստանալը է, այլ հասկանալը, թե ի՞նչ կարող է նշանակել «դրական» կամ «բացասական» խաղաղությունը, և ինչի՞ համար է պետք նման տարանջատում: Եկեք գրի առնենք «բացասական» խաղաղության հատկանիշները: Ինչո՞վ են դրանք տարբերվում «դրականից»: Իսկ որո՞նք են «դրական խաղաղության» հատկանիշները:

Գրառելով բոլոր հատկանիշները՝ շնորհակալություն հայտնեք մասնակիցներին նրանց կատարած աշխատանքի համար: Այնուհետև ներկայացրեք «դրական» և «բացասական»

խաղաղությունների օրինակներ: «Բացասական խաղաղություն». պատերազմի փաստացի բացակայություն (ոչ ոք չի կրակում), տեղաշարժման ազատության երաշխիք, սակայն հիմնական խնդիրները լուծված չեն, լուծված չեն նաև կոնֆլիկտի պատճառները:

«Դրական խաղաղություն». մարդիկ պատրաստ են խոսել կոնֆլիկտի մասին և դրա համար ունեն տարածք, խոսքի ազատություն տարբեր թեմաների շուրջ, պահպանվում է վստահություն պետության հանդեպ, կա մեկ լեզուի միջխանություն:

Խմբին հնարավորություն ընձեռեք մի քանի թերթ տեղաշարժելու կամ ինչ որ բան ավելացնելու: Հնարավորություն տվեք քննարկումը զարգացնելու, այնուհետև վերադարձեք ֆլիպչարթի մոտ և թուղթը բաժանեք երկու սյունակի՝ «բացասական» և «դրական» խաղաղություն:

Սեսիա 1.2

Կոնֆլիկտը և խաղաղաշինության հիմունքները

Նպատակ	խորացնել խաղաղության և կոնֆլիկտի ընկալումը խաղաղաշինության համատեքստում:
Տևողություն	1.5 ժամ
Խնդիրներ	<ul style="list-style-type: none"> • կոնֆլիկտի ընկալումը տարբեր տեսանկյուններից, • խաղաղաշինության, խաղաղարարության և խաղաղության պահպանման տարբերությունների սահմանումը, • խաղաղաշինության վերաբերյալ մոդուլի ամփոփում:
Անհրաժեշտ ռեսուրսներ	բավականաչափ տարածություն սենյակում, շրջանաձև դասավորված աթոռներ (շարժական), ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ (սվազագույնը մեկական մարկեր երկու մասնակցի համար), A4 սպիտակ թուղթ, խմբային աշխատանքի համար շարժական սեղաններ:

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԹԵՄԱ	ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ
10 րոպե	Վարժություն «Մարկեր»	Ինտերակտիվ ներածություն կոնֆլիկտի վերաբերյալ	A4 սպիտակ թուղթ, մարկերներ (մեկական մարկեր 2 մասնակցի համար)
20 րոպե	Կոնֆլիկտի հասկացությունն ու ընկալման գծապատկերը	«Կոնֆլիկտի» սահմանում, ինչպես նաև կոնֆլիկտի ընկալումը զգայական օրգանների միջոցով	Ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ
40 րոպե	Խաղաղաշինության, խաղաղարարության և խաղաղության պահպանման ուրվագծում	Խաղաղաշինության տարբեր բաղադրիչներն ու դրանց հնարավոր կիրառումը տեղական համատեքստում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ, խմբային աշխատանքի համար սեղաններ
20 րոպե	Ամփոփիչ շրջան և հետադարձ կապ	Արդյունքների ամփոփում և խմբային հետադարձ կապ	Ազատ տարածություն

Վարժություն. «Մարկեր»

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
10 րոպե	A4 սպիտակ թուղթ, մարկերներ (մեկական մարկեր յուրաքանչյուր երկու մասնակցի համար)	Ներածություն կոնֆլիկտի և դրա ընկալման վերաբերյալ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Խնդրե՛ք մասնակիցներին բաժանվել երկու խմբի՝ կանգնելով շրջանում և ասելով «գիշեր» և «ցերեկ»: «Ցերեկ» խմբի անդամներին խնդրե՛ք ձեզ հետ դուրս գալ սենյակից, որպեսզի ստանան վարժության հրահանգները:

Հրահանգներ

Դուք նկարում եք ձեր երազանքի տունը: Կարևոր չէ, թե այն ինչ տեսք կունենա: Ձեր գլխավոր նպատակն է ավարտին հասցնել նկարը: Այժմ դուք կվերադառնաք խումբ և կսկսեք լուռ կատարել հանձնարարությունը: Սա ձեր առաջադրանքն է և կարևոր է, որ դուք կատարեք այն:

Ուղեկցե՛ք մասնակիցներին սենյակ և խնդրե՛ք «գիշեր» խմբի մասնակիցներին ձեզ հետ դուրս գալ:

Հրահանգներ

Ձեր առաջադրանքն է նկարել ձեր երազանքի այգին: Դուք կատարելու եք ձեր առաջադրանքը կատարյալ լռության մեջ: Կարևոր է ամբողջությամբ կատարել առաջադրանքը և նկարել հենց այնպիսի այգի, ինչպիսին կուզենայիք տեսնել ձեր պատուհանից:

Մասնակիցներին ուղեկցե՛ք սենյակ: Վարժության մեկնարկից առաջ հիշեցրե՛ք մասնակիցներին, որ նրանք պետք է աշխատեն կատարյալ լռության մեջ: Ձեռքերով ցույց տվե՛ք, թե ովքեր են նրանց զուգընկերներն ու ում հետ նրանք պետք է աշխատեն: Այնուհետև յուրաքանչյուր զույգին տվե՛ք մեկական A4 սպիտակ թուղթ և մեկական մարկեր: Խնդրե՛ք, որ զույգը միաժամանակ բռնի մարկերը: Նկարելու ընթացքում նրանցից ոչ ոք չպետք է բաց թողնի այն:

Ասացե՛ք

Այժմ դուք կունենաք երկու րոպե՝ կատարյալ լռության մեջ առաջադրանքը կատարելու համար: Ես ձեզ չեմ ասի, որ մեկ րոպեն լրացավ, միայն կզգուշացնեմ, երբ քիչ ժամանակ մնա: Հիշե՛ք, շատ կարևոր է, որ բոլորը կատարեն առաջադրանքը: Սկսեցի՛նք:

Ուշադրություն

Հետևե՛ք, որ հրահանգները կատարվեն. կատարյալ լռություն, մասնակիցները բաց չեն թողնում մարկերները: Կարող եք հիշեցնել ժամանակի մասին, երբ 30 վայրկյան մնա, միաժամանակ ուշադրություն դարձրե՛ք խմբային դինամիկային:

Ժամանակի լրանալուն պես խնդրե՛ք մի կողմ դնել մարկերները և նայել ստացված նկարներին: Մասնակիցները հնարավոր է բուն կերպով արտահայտեն իրենց զգացմունքները, սակայն կարևոր է անցկացնել վարժանքի վերլուծությունը հարցերի հերթականությունը պահելով, հավաքելով նրանց մեկնաբանություններն ու ընձեռելով նոր փորձառությունով կիսվելու հնարավորություն:

Հարցեր

1. Ի՞նչ եք կարծում, ո՞րն էր «ցերեկ» խմբի առաջադրանքը: Իսկ «գիշեր» խմբինը:
2. Ինչպե՞ս եք ձեզ զգում վարժությունը կատարելուց հետո:
3. Ինչպե՞ս պայմանավորվեցիք զույգում, թե ով և ինչպես է նկարելու:
4. Արդյո՞ք ժամանակի մասին հիշեցնելուց հետո իրավիճակը փոխվեց:
5. Ի՞նչ եք կարծում, ինչի՞ մասին էր այս վարժությունը:

Վարժություն. կոնֆլիկտի հասկացությունն ու դրա ընկալման գծապատկերը

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
20 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ	Օգնել հասկանալ կոնֆլիկտը և քննարկել դրա ընկալման գծապատկերը

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք

Այսպիսով՝ հենց նոր մենք ձեզ հետ վերապրեցինք կոնֆլիկտային իրավիճակ, ինչի մասին արդեն խոսեցինք: Եվ ուրեմն, եկե՛ք սահմանենք ի՞նչ է կոնֆլիկտը և ինչի՞ հետ է այն կապվում: Խնդրում եմ հերթով ասել մեկական բառ-բառակապակցություն:

Գրառե՛ք հիմնական բառերը ֆլիպչարթի առանձին էջի վրա: Այն բառերը, որոնք կրկնվում են, կարող եք ընդգծել՝ նույնը չգրելու համար: Առաջին դարձարից հետո նայե՛ք բառ-բառակապակցությունների ցուցակին՝ որոնելով կոնֆլիկտի դրական կողմերի հիշատակումներ: Եթե այդպիսիք չկան՝ հարցրե՛ք, արդյո՞ք կոնֆլիկտը կարող է նաև դրական լինել:

Ուշադրություն

Դուք կարող եք կոնֆլիկտի բացասական և դրական կողմերը գրառել տարբեր գույնի մարկերներով, որպեսզի ավելի ակնհայտ լինեն տարբերությունները: Կարևոր է հասնել այն ընկալմանը, որ պարտադիր չէ, որ կոնֆլիկտը լինի միայն բացասական, այն կարող է փոփոխությունների նոր հնարավորություններ բերել:

Նկարե՛ք «մարդուկի» գծապատկեր, որտեղ գույնով ընդգծեք գլուխը, սիրտը, ձեռքերն ու ոտքերը:

Խմբի հետ քննարկեք կոնֆլիկտի մարմնի միջոցով ընկալման մակարդակներն ըստ Ջոն Փոլ Լեդերաքի:

1. **Գլուխ.** կոնֆլիկտը հասկանալու կարողություն և այլ հեռանկարներ տեսնելու ունակություն՝ կոնֆլիկտի արդյունքում ստեղծված հնարավորություններ:
2. **Սիրտ.** կոնֆլիկտի զգացողությունը որպես դեպի լավը փոփոխությունների հնարավորություն:
3. **Ձեռքեր.** կոնֆլիկտի դինամիկ կողմը՝ գործողությունների համար տարածք:
4. **Ոտքեր.** գործնական արձագանք մարտահրավերներին՝ հստակ գործողություններ և քայլեր:

Հարցրե՛ք մասնակիցներին, թե ի՞նչ են կարծում ընկալման նման մակարդակների մասին:

Վարժություն. խաղաղաշինություն, խաղաղարարություն և խաղաղության պահպանում

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՏՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
40 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ, ֆլիպչարթ թուղթ, մարկերներ, խմբային աշխատանքի համար սեղաններ	Խաղաղաշինության, խաղաղարարության և խաղաղության պահպանման տարբերությունների ներկայացում, ինչպես նաև դրանց համատեքստերի տեղայնացում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Մեկնարկից առաջ պատրաստեք ֆլիպչարթի վրա Լեդերաքի խաղաղաշինության «բուրգի» պատկերը (տես Հավելված 1, էջ 57)՝ բացատրելու համար երեք մակարդակները: Այն կարելի է առանձին փակցնել պատին՝ մասնակիցներին խմբային առաջադրանքի ժամանակ օգնելու նպատակով:

Ասացե՛ք

Ձեր առջև Լեդերաքի «բուրգ» է, որտեղ ներկայացված է գործողությունների երեք մակարդակ: Այն կարելի է ներկայացնել նաև այլ կերպ: Պատկերացրեք երեք հարկանի տուն: Երրորդ հարկի բնակիչները, որտեղ շատ քիչ սենյակներ կան, կարող են մտնել այնտեղ միայն փողոցից՝ առանձին մուտքով, որից մյուսները չեն կարող օգտվել: Որպես կանոն, սա հասարակության պայմանական վերնախավն է՝ քաղաքական, տնտեսական կամ կրոնական: Առաջին հարկի բնակիչները ապրում են հարյուր հազարավոր սենյակներում, որոնց մուտքը բակի կողմից է և այլ մուտք չկա: Այս մարդիկ հասարակ

քաղաքացիներ են, որոնք չեն զգում, որ կարող են ինչ-որ ազդեցություն ունենալ երկրում կամ հասարակությունում ընդհանուր գործընթացների վրա: Այսպիսով՝ առաջին և երրորդ հարկերի բնակիչները չեն հանդիպում: Բայց կա նաև երկրորդ հարկը, որի բնակիչներն ունեն մեկ առանձնահատկություն՝ նրանք կարող են գալ և շփվել թե՛ առաջին և թե՛ երրորդ հարկի բնակիչների հետ: Սովորաբար հենց նրանք են կոնֆլիկտի տրանսֆորմացիայի կամ խաղաղաշինության համատեքստում հանդիսանում կապող օղակ: Նրանք հասարակական ոլորտի ներկայացուցիչներ են, կարծիքի առաջնորդներ, ակտիվիստներ և այլն:

Ասացե՛ք

Խաղաղաշինությունը հասկանալու համար պետք է գիտակցել, որ այն երկարատև գործընթաց է, և կարևոր է տարբերակել մի քանի հասկացություն:

1. Peacemaking – Խաղաղության հաստատում կամ խաղաղարարություն, «բացասական» խաղաղության պայմանների ստեղծում՝ հետագա զարգացման հնարավորությամբ:
2. Peacekeeping – Խաղաղության պահպանում, հաճախ արտաքին միջամտության միջոցով, որոնք ուղղված են առաջնային, մակերեսային խաղաղության պահպանմանը և դրա խորացման աշխատանքներին, նախնառաջ՝ անվտանգ տարածության պահպանում:
3. Peacebuilding – Խաղաղաշինություն՝ ամենահամակարգային և սիստեմատիկ հասկացությունը, երբ ջանքեր են գործադրվում հաշտեցման, խորը և «դրական» խաղաղության ուղղությամբ, ինչը պիտի բերի ողջ հասարակության համար մշակութային, որակական փոփոխություններ:

Համոզվե՛ք, որ մասնակիցները հասկանում են կոնֆլիկտի տրանսֆորմացիայի շրջանակներում մոտեցումների տարբերությունները: Դրանից հետո բաժանեք նրանց երեք խմբի (խմբերի քանակը կախված է մասնակիցների թվից)՝ ոչ ավել, քան 5 մասնակից մեկ խմբում)

Հրահանգներ

Այժմ մենք կփորձենք հասկանալ, թե ինչպես այս մոտեցումները կարող են աշխատել գործնականում: Վերադառնանք հայաստանյան համատեքստին: Յուրաքանչյուր խմբին ես կխնդրեմ հիշել կամ մեկ հանրային հնչեղություն ունեցող կոնֆլիկտ, կամ տարբեր կոնֆլիկտային իրավիճակներ, ոչ անպայմանորեն գլոբալ, այնուհետև այդ օրինակի/ների վրա մտածել հնարավոր գործողություններ՝ երեք մոտեցումների շրջանակում: Օրինակ՝ որդին դադարում է խոսել մոր հետ, քանի որ մայրը թույլ չի տվել նրան ընկերների հետ տեղ գնալ: Խաղաղարարությունը պայմանավորվածությունն է երկու կողմերի միջև այն մասին, որ նրանք խոսելու են միմյանց հետ: Խաղաղության պահպանումը միջնորդի ներգրավվածությունն է (օրինակ՝ հոր), ով ապահովում է անվտանգություն ու հավասարություն: Խաղաղաշինությունը խոսակցությունն է այն մասին, թե ինչո՞ւ է մայրը նման որոշում կայացրել և ինչո՞ւ է որդին նման կերպ արձագանքել, ինչպես նաև այլընտրանքային որոշումների կամ պայմանավորվածությունների որոնումը: Յուրաքանչյուր խումբ առաջադրանքի կատարման համար կունենա 15-20 րոպե, ինչից հետո ես կխնդրեմ ձեզ ներկայացնել ձեր աշխատանքի արդյունքները մյուս մասնակիցներին: Խնդրում եմ գրառումներ անել կամ նկարել ձեր լուծումները ֆլիպչարթի վրա, որպեսզի դրանք տեսանելի լինեն:

Ուշադրություն

Կարևոր է աշխատանքի ընթացքում մնալ խմբերի մոտ՝ հնարավոր հարցերին պատասխանելու համար: Միաժամանակ, պետք է չճնշել նրանց ձեր ուշադրությամբ՝ թույլ տալով, որ նրանք գտնեն իրենց սեփական լուծումները: Դասընթացավարի կողմից ամենամեծ օգնությունը կարող է լինել քննարկվող իրավիճակների ընտրությունը: Եթե դուք զգում եք, որ մասնակիցները չեն տարբերում մոտեցումները, կարող եք կանգնեցնել աշխատանքը և ևս մեկ անգամ բացատրել մոտեցումների տարբերությունները:

Ժամանակի լրանալուն պես, խնդրեք մասնակիցներին դադարեցնել աշխատանքը: Մասնակիցներին մեկ առ մեկ կանչեք սեղանի մոտ, որտեղ նրանք հերթով կներկայացնեն իրենց օրինակներն ու դրանց լուծումները՝ երեք մոտեցումների շրջանակներում:

Ուշադրություն

Խմբերի ներկայացումների ընթացքում փորձեք հնարավորինս չմիջամտել գործընթացին, ընդհատեք միայն այն դեպքում, երբ մասնակիցները միջամտությունների տեսակներն են շփոթում: Ներկայացումից հետո թույլատրեք առավելագույնը 1-2 հարց խմբի կողմից, որպեսզի ժամանակ չծախսեք և չկորցնեք վարժության դինամիկան:

Ասացեք

Մենք լսեցինք երեք տարբեր խմբի ներկայացումները, ինչպես նաև դրանց տարբեր լուծումները: Ի՞նչ է դա մեզ հուշում: Ի՞նչն է անհրաժեշտ հաշվի առնել՝ հիմնվելով կոնֆլիկտի տրանսֆորմացիայի շրջանակներում երեք մոտեցումների մասին մեր իմացածի վրա:

Ուշադրություն

Առաջարկե՛ք մասնակիցներին մտածել, թե ինչո՞վ է տարբերվում կոնֆլիկտի լուծման մոտեցումը կոնֆլիկտի տրանսֆորմացիայի մոտեցումից: Քննարկումից հետո հնչեցրեք կոնֆլիկտի տրանսֆորմացիայի համար կարևորագույն հարցը՝ «հետո ի՞նչ»: Կարելի է նաև ավելացնել, որ կոնֆլիկտի տրանսֆորմացիան լրացուցիչ աշխատանք է տարատեսակ ոլորտների և մարտահրավերների հետ, այդ թվում՝ ձևավորված թշնամու կերպարի, բացասական պիտակավորումների և կարծրատիպերի, պատերազմի հռետորաբանության և ռազմականացված հասարակության հետ, որոնք պատերազմական գործողությունների ավելի լայն հետևանքներն են՝ գուցե ոչ միշտ շատ տեսանելի, բայց մարդկանց կյանքի վրա էապես ազդող:

Վարժություն. ամփոփիչ շրջան և հետադարձ կապ

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՆՅՐԱԺԵՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ

ՆՊԱՏԱԿ

20 րոպե

Ազատ տարածություն

Դասընթացի ավարտ, արդյունքների ամփոփում և հետադարձ կապ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացեք

Այսօրվա մեր աշխատանքը մոտենում է ավարտին, այդ պատճառով առաջարկում եմ անցնել ամփոփիչ շրջանին: Հիմա ես շրջանով փոխանցելու եմ «խոսող իրը», ինչը նշանակում է, որ այն մարդը, ով իր ձեռքում է բռնել այդ իրը, այդ պահին ունի խոսքի իրավունք: Այնուհետև, ես կխնդրեմ ձեզնից յուրաքանչյուրին շարունակել «Ինձ համար խաղաղությունը հնարավոր կլինի, երբ» նախադասությունը:

Ուշադրություն

Հետևե՛ք շրջանի կանոնների պահպանմանը, որպեսզի մասնակիցները խոսքը սկսեն նույն բառակապակցությամբ: Անգամ եթե դրանից հետո նրանք ցանկանան կիսվել այլ մտքերով, դա նորմալ է, սակայն սկզբում բոլորը պետք է ունենան հավասար հնարավորություններ:

Ընդհանուր շրջանից հետո շնորհակալություն հայտնեք բոլորին ակտիվ մասնակցության և սեփական մտքերով կիսվելու պատրաստակամության համար: Հարցրեք, չկամ՞ն արդյոք հարցեր բուն նյութի հետ կապված: Կարող եք նաև հարցնել, թե ի՞նչն օգտակար կամ կարևոր կլինե՞ր քննարկել գալիք հանդիպումների ընթացքում:

մոդուլ 2

3 ժամ

Կոնֆլիկտների կառավարում և խաղաղ հաղորդակցման հմտություններ

Ուղեցույցը կազմված է 4 մոդուլից, որոնք առնչվում են խաղաղաշինությանն ու կոնֆլիկտների ուսումնասիրությանը: Երկրորդ մոդուլը՝ «խաղաղ հաղորդակցման հմտությունները», ընդգրկում է 2 սեսիա, յուրաքանչյուրը 1.5 ժամ տևողությամբ: Այս մոդուլի հիմնական թեմաներն են՝

- հիմնական հմտություններ. էմպատիա և հաստատողականություն,
- հաստատողականության կիրառում – «Ես-ուղերձներ»,
- էմպատիայի կիրառում – ակտիվ ունկնդրում «շրջան» մեթոդի միջոցով,
- երկխոսություն. հարցադրումներ,
- PIN մոդել – դիրքեր, շահեր և պահանջմունքներ,
- երկխոսության հիմնական սկզբունքները:

Սեսիա 2.1

Դիրք, շահ և պահանջմունք

Նպատակ	Ուսումնասիրել կոնֆլիկտի կառուցվածքը, ինչպես նաև «դիրք-շահ- պահանջմունք» գծապատկերը, մշակել երկխոսության համար անհրաժեշտ հարցեր և համապատասխան ճշգրտող ենթահարցեր:
Տևողություն	1.5 ժամ
Խնդիրներ	<ul style="list-style-type: none"> • դասընթացի տարածքի բացում, • կոնֆլիկտի կառուցվածքի ներկայացում, • «դիրք-շահ-պահանջմունք» գծապատկերի ներկայացում, PIN (position-interest-needs), • երկխոսության համար անհրաժեշտ հարցերի ուսումնասիրում:
Անհրաժեշտ ռեսուրսներ	Բավականաչափ տարածություն սենյակում, շրջանաձև դասավորված աթոռներ (պետք է հեշտ լինի տեղաշարժել), ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, A4 սպիտակ թուղթ, թղթե սկոչ, անհատական առաջադրանքներ («Նարինջ» և «Ճշգրտում» վարժությունների համար):

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԹԵՄԱ	ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ
5 րոպե	Մեկնարկային շրջան	Դասընթացի նոր մոդուլի մեկնարկ	Ազատ տարածություն
30 րոպե	Վարժություն «Նարինջ»	Կոնֆլիկտի կառուցվածքի ավելի խորը ընկալման զարգացում	Աթոռներ, որոնք հեշտ է տեղաշարժել, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, բաժանվող նյութեր (առաջադրանք)
10 րոպե	PIN գծապատկերը՝ դիրք, շահ, պահանջմունք	Դիրքերի, շահերի և պահանջմունքների հարաբերակցության ընկալում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ
15 րոպե	Վարժություն «Ճշգրտում»՝ ճիշտ հարցերի որոնումը	Հարցերի տարբեր տեսակների ընկալում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, բաժանվող նյութեր (առաջադրանք)
30 րոպե	Վարժություն «Օղակ»՝ էմպատիայի զարգացում	Էմպատիայի հմտության զարգացում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ

Վարժություն. մեկնարկային շրջան

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՉՐԱԺԵՏՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
5 րոպե	Ազատ տարածություն, շրջանով շարված աթոռներ, առկայության դեպքում՝ ծրագրի պաստառը	Դասընթացի նոր մոդուլի մեկնարկ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Աշխատանքն սկսելուց առաջ համոզվե՛ք, որ բոլոր մասնակիցները հարմարավետ կերպով տեղավորվել են իրենց տեղերում, ինչպես նաև համոզվե՛ք, որ ֆլիպչարթ գրատախտակը տեսանելի է բոլորին: Կարելի է նաև ստուգել՝ արդյո՞ք տարածքում ջուր կա, բացատրել սանհանգույցի տեղը, հստակեցնել կազմակերպչական հարցերը:

Ասացե՛ք

(տեքստը մոտավոր է և կարող է հանգամանքներից ելնելով փոփոխվել)

Ուրախ եմ ձեզ տեսնել մեր դասընթացին: Ձեռնարկը, որով մենք կառաջնորդվենք դասընթացի ընթացքում, կազմվել է «Երիտասարդների մասնակցությունը որոշումների կայացման և խաղաղարարության գործում» ծրագրի շրջանակում, որն իրականացվել է «Խաղաղ փոփոխությունների նախաձեռնություն» միջազգային ՅԿ կողմից՝ «Դիվիզանի երիտասարդների համագործակցության կենտրոն» ՅԿ-ի հետ համատեղ և Միացյալ Թագավորության կառավարության Հակամարտությունների, կայունության և անվտանգության հիմնադրամի աջակցությամբ: Ծրագրի հիմնական նպատակն է խթանել երիտասարդների մասնակցությունը հասարակական և քաղաքական կյանքում՝ նպաստելով նրանց մասնակցությանը որոշումների կայացման տարբեր մակարդակներում, մասնավորապես, ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի 2250 բանաձևի շրջանակում:

Այսօր կներկայացնենք երկրորդ մոդուլը, որը նվիրված է կոնֆլիկտի ավելի խորը ընկալմանը, ինչպես նաև արդյունավետ և խաղաղ հաղորդակցման անձնական հմտությունների զարգացմանը: Սկսեցի՞նք:

Մասնակիցներին առաջարկեք շրջանով հիշեցնել իրենց անունները, ինչպես նաև վերհիշել, թե ինչի՞ մասին էր առաջին մոդուլը, ի՞նչ օգտակար բան են նրանք արդեն փորձարկել իրենց կյանքում: Շրջանն ամփոփելուց հետո կարող եք հարցնել, արդյո՞ք կան հարցեր, որոնք ունեն պարզաբանման կարիք:

Վարժություն. «Նարինջ» (տես Հավելված 2, էջ 58)

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՉՐԱԺԵՏՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
30 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	Կոնֆլիկտի կառուցվածքի ավելի խորը ընկալման զարգացում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Աշխատանքն սկսելուց առաջ նախապատրաստե՛ք ֆլիպչարթը՝ նշելով խմբերը և դերերը:

Աղյուսակ

Խմբի համարը	Վաճառող	Դեղագետ	Կոսմետոլոգ
1	(գոհ, դժգոհ, չեզոք)	(գոհ, դժգոհ, չեզոք)	(գոհ, դժգոհ, չեզոք)
2
3			
4			
5			
6			
7			
8			
...			

Ասացե՛ք

Այժմ ձեզ եմ առաջարկում մի դերային խաղ, որտեղ կլինեն տարբեր մասնագիտությունների ներկայացուցիչներ: Ձեզնից յուրաքանչյուրը կունենա իր անհատական առաջադրանքը, որը պետք է գաղտնի պահի, մինչև այն պահը, երբ արդեն կարելի լինի բացահայտել:

Ուշադրություն

Եթե հավասար եռյակներ չեն ստացվում, ապա խմբում կարող է լինել չորրորդ մասնակիցը, որը կստանձնի դիտորդի դերը: Այդ դեպքում դուք առաջինը նրան եք հարցնելու, թե ինչ էր կատարվում խաղի ժամանակ:

Ասացե՛ք

Հիմա դուք բոլորը կհայտնվեք շուկայում: Շուկան կբացվի և կփակվի իմ հրահանգով: Ձեր մեջ կան տարբեր մարդիկ, և յուրաքանչյուրը պետք է կատարի իր անհատական առաջադրանքը: Շուկան աշխատելու է ընդամենը 5 րոպե: Սկսեցի՞նք:

Ուշադրություն

Առաջադրանքի կատարման ընթացքում հետևե՛ք տարբեր խմբերում դիտարկվող, սակայն մի՛ խանգարեք նրանց ինքնուրույն որոշումներ կայացնել: Դա հետագայում կօգնի ձեզ վարժության վերլուծության ժամանակ:

5 րոպեն լրանալուն պես դադարեցրե՛ք խաղը: Համոզվե՛ք, որ բոլորն ավարտել են բանակցությունները: Շատ կարևոր է, որ բոլորը կանգ առնեն միաժամանակ, մանավանդ, եթե բոլորը չեն հասցրել և բոլորը չեն գոհ:

Ասացնք

Հիմա շատ կարևոր է, որ ձեզնից յուրաքանչյուրը պատասխանի հենց այն հարցերին, որոնք ես կտամ: Մենք կքննարկենք խաղի բոլոր ասպեկտները, դերերն ու հնարավոր պայմանավորվածությունները, սակայն պետք է ամեն բան անենք հերթով: Եվ այսպես, խնդրում եմ շրջանով պատասխանել հետևյալ հարցին.

- «Դ՞րև էր ձեր դերը (անվանումը)» և «արդյո՞ք ստացվեց պայմանավորվել և արդյո՞ք բոլորը գոհ են» (մասնակիցների պատասխանելու ընթացքում կատարեք նշումներ աղյուսակի վրա): Շատ կարևոր է, որ դուք չխոսեք այն մասին, թե ինչի մասին և ինչպես եք պայմանավորվել, նշում ենք միմիայն արդյունքը:

Առաջին շրջանից հետո մասնակիցների ուշադրությունը դարձրեք ֆլիպչարթի աղյուսակի վրա: Ամենայն հավանականությամբ, ոչ բոլոր խմբերն են կարողացել համաձայնության գալ և կան իրավիճակներ, որտեղ ոմանք դժգոհ են մնացել (իրենց դերերի համաձայն), անգամ եթե խումբը պայմանավորվել է: Կատարեք խաղի վերլուծությունն ըստ հարցերի ցուցակի.

Հարցեր

1. Հարց այն խմբերին, որոնք չենք կարողացել համաձայնության գալ. ի՞նչը այնպես չընթացավ: Ինչո՞ւ չկար համաձայնություն:
2. Հարց այն խմբերին, որոնց հաջողվել է համաձայնության գալ. ինչպե՞ս էր դա տեղի ունենում: Արդյո՞ք բոլոր մասնակիցներն են գոհ մնացել և կատարել իրենց առաջադրանքը:
3. Հարց այն պարագայում, եթե կա խումբ, որտեղ կոսմետոլոգը զոհաբերել է իր շահը հանուն դեղագործի. ինչո՞ւ այդպես ստացվեց, չէ՞ որ դա չի բավարարում կոսմետոլոգի հանձնարարության պահանջներին: Ինչի՞ մասին է դա խոսում (արժեքներ, որոնց վրա մենք հիմնվում ենք):
4. Ինչպե՞ս էր փոխվում խմբի դինամիկան խաղի ընթացքում: Ո՞վ էր հիմնական նախաձեռնողը խմբում, ինչպե՞ս էր դա արտահայտվում: Ինչպե՞ս իմացաք, թե մյուս մասնակիցներին ինչ է պետք:
5. Արդյունքում ի՞նչն օգնեց հասնել որևէ համաձայնության: Ինչի՞ մասին է դա խոսում:
6. Ինչ եք կարծում, ի՞նչ եզրակացության եկաք, երբ սկսեցիք պատմել յուրաքանչյուր մասնակցի իրական նպատակի մասին:

Վարժություն. դիրք-շահ-պահանջմունք (ԴՇՊ), Position-interests-needs (PIN)

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
10 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	Դիրքերի, շահերի և պահանջմունքների հարաբերակցության ընկալում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն | Մեսիան սկսելուց առաջ նախապատրաստեք ֆլիպչարթը՝ նկարելով «սառցաբեկորի» գծապատկերը: (տես Հավելված 3, էջ 59)

Ասացնք

Այն, ինչ մենք ձեզ հետ արեցինք բանակցության գործընթաց էր, որը կարող է տեղի ունենալ մեր կյանքում գրեթե ամեն օր: Հարցն այն է, արդյո՞ք մենք պատրաստ ենք վստահել ուրիշներին և մտածել ավելի խորը, քան պարզապես պահանջել այն, ինչ մեզ պետք է: «Պահանջելը» հենց համապատասխանում է դիրքերի մակարդակին, այսինքն «սառցաբեկորի» գազաթն է, որը տեսանելի է բոլորին, սակայն ներքևում թաքնված է շատ ավելին: «Սառցաբեկորի» գազաթը մեր «պահանջներն» են, այն, ինչ մենք ուզում կամ չենք ուզում՝ առանց լրացուցիչ բացատրությունների: Այս մակարդակում մենք սովորաբար չենք կարողանում պայմանավորվել ուրիշների հետ: Խաղի մեջ դա հնչում էր իբրև «ինձ պետք է 17 նարինջ» կամ «վաճառում եմ 17 նարինջ»:

Եթե շարժվենք առաջ և ավելի խորանանք, կհայտնվենք շահերի մակարդակում՝ այսինքն «իրական նպատակների» մակարդակում, որոնք մենք հետապնդում ենք, գիտակցելով, թե ինչի համար է դա մեզ պետք: Այսպես, օրինակ, ինձ պետք են նարինջներ, որպեսզի դեղ պատրաստեմ երեխաների համար կամ ինձ պետք են նարինջներ, որպեսզի քսուք պատրաստեմ և վաճառեմ հաճախորդներին: Այն պահին, երբ մենք հասկանում ենք անձի պահանջների դրդապատճառները, առաջանում է համաձայնության գալու հավանականություն: Սակայն արդյո՞ք միշտ է դա ստացվում:

Ամենախորը մակարդակում գտնվում են մեր պահանջմունքները: Դա այն է, ինչ մեզ համար ամենից կարևորն է, ինչը ստիպում է մեզ առաջ շարժվել և, ընդհանրապես, որևէ բան ձեռնարկել: Այսպես, օրինակ, խաղի բոլոր մասնակիցներն ունեն անվտանգության կարիք, մեկը փրկում է երեխաներին, մյուսն օգնում է ուրիշներին, մեկ այլ մասնակից հոգ է տանում իր ընտանիքի մասին՝ ձգտելով բարեկեցության: Ընդհանուր առմամբ, բոլորի պահանջմունքները նույնն են, եթե հաշվի չառնենք դրանց առաջնահերթությունները: Սակայն դրանց իրականացման ռազմավարությունները, այսինքն՝ գործողությունները, կարող են էապես տարբերվել: Հաճախ մարդիկ կարող են անգամ չգիտակցել իրենց իրական պահանջմունքները՝ հետևելով նախապես հայտնի և լավագույնը թվացող ուղուն:

Ուշադրություն

Բացատրության ընթացքում անընդհատ հղում արեք «Նարինջ» խաղին՝

- դիրք՝ «կգնեմ 17 նարինջ»,
- շահ՝ «որպեսզի գումար վաստակեմ կամ մի բան շահեմ»,
- պահանջմունք՝ «որովհետև դա ինձ համար կարևոր է այսինչ պատճառով»:

Մեկ այլ օրինակում շահը կարող է լինել կեղևը կամ միջուկը, իսկ պահանջմունքը՝ նպատակը, որի համար անհրաժեշտ են նարինջները:

Հարցեր

Ըստ ձեզ, ինչպե՞ս է դիրք-շահ-պահանջմունք եռանկյունին արտահայտվում կյանքում: Ո՞ր մակարդակում ենք մենք սովոր գործել: Ի՞նչն է մեզ թույլ տալիս կիսվել կամ ուրիշներից լսել նրանց շահերի մասին: Ի՞նչ կարելի է անել սեփական պահանջմունքները հասկանալու համար:

Վարժություն. «ճշգրտում», անհրաժեշտ հարցերի որոնում (տես Հավելված 4, էջ 60)

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
15 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, բաժանվող նյութեր (առաջադրանք)	Տարբեր տեսակի հարցերի կիրառում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք Ինչպե՞ս կարելի է դիրքերի մակարդակից իջնել շահերի կամ պահանջմունքների մակարդակ: Խմբին ներկայացրե՛ք հավելված 4-ի նյութը:

Այնուհետև, մասնակիցներին բաժանե՛ք զույգերի և ներկայացրե՛ք «ճշգրտում» վարժության առաջադրանքը: Տվե՛ք Նրանց 7 րոպե ժամանակ առաջադրանքը կատարելու համար, որտեղ նրանք պետք է փոփոխեն հարցերը՝ յուրաքանչյուր իրավիճակին համապատասխան: Կարդացե՛ք իրավիճակի համառոտ նկարագրությունն ու առաջարկե՛ք, թե ինչպե՞ս կարելի է ուղղել դասընթացավարի հարցը, որպեսզի այն ավելի «երկխոսային» լինի:

Իրավիճակ 1

«Հանդիպման մասնակիցները դժգոհում են, որ քաղաքապետարանը թունավորել է բոլոր անտուն շներին: Քաղաքապետը հերքել է դա, իսկ ակտիվիստներին չի հաջողվել ապացուցել իշխանության կողմից թունավորման փաստը, սակայն նրանք ցանկանում են ինչ-որ կերպ ազդել քաղաքական գործչի վրա»:

Հարց. «Արդյո՞ք ես ճիշտ եմ հասկանում, որ դուք բարկացա՞ք՝ իմանալով այն մասին, որ քաղաքապետը անմարդկային կերպով թունավորել է շներին»:

Իրավիճակ 2

«Ուսանողը բողոքում է դասընթացավարին, որ համալսարանի դասախոսը բացասական գնահատական է տվել իր սոցիալական նախագծին և չի հատկացրել գումար այն իրագործելու համար»:

Հարց. «Եվ դրանից հետո, երբ դասախոսը յուրացրել է այդ գումարը դուք որոշել եք վրեժխնդիր լինել»:

Իրավիճակ 3

«Ուստիկանությունը հետաքննում է հասարակական կազմակերպությունում կոռուպցիայի վերաբերյալ գործ: Դատարան գնալու համար չկան բավականաչափ փաստեր: Կազմակերպության աշխատակիցներն ամեն ինչ հերքում են, իսկ ղեկավարը տեղում չէ»:

Հարց. Ի՞նչ եք կարծում, որքա՞ն գումար է գրպանել տնօրենը:

Ավարտից հետո խնդրե՛ք խմբին հնչեցնել առաջադրանքի կատարման տարբերակները և հնարավոր հարցերը: Հարցրե՛ք խմբին, թե ինչ տեսակի հարցեր էին նրանք օգտագործում: Հնարավոր տարբերակներ են՝ բաց, չեզոք, կարևորի վրա շեշտը դնող, չշեղող հարցերը:

Ուշադրություն Խմբին դրդե՛ք խմբային քննարկման և գրառե՛ք հարցերի տեսակները, որոնք նրանք կառաջարկեն: Հիմնական տարբերակները գրառելուց հետո հարցրե՛ք մասնակիցներին, թե ինչո՞ւ են հենց այդ տեսակի հարցերը կարևոր այլ մարդկանց շահերն ու պահանջմունքները հասկանալու համար:

Վարժություն. «օղակ», էմպատիայի զարգացում (տես Հավելված 5, էջ 61)

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
30 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	Էմպատիայի կիրառումը «օղակի» և պարզ հետադարձ կապի միջոցով:

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն Սկսելուց առաջ համոզվե՛ք, որ ֆլիպչարթի վրա պատրաստ է «օղակ»-ի գծապատկերը, ինչպես նաև ունե՛ք մաքուր թուղթ՝ հարցերը գրառելու համար: Դրանք պետք չէ նախօրոք գրել:

Ասացե՛ք

Իսկ հիմա, հիմունքները հասկանալուց հետո կարող եմ անցնել գործնական մասին: Երկխոսությունում, ինչպես նաև կոնֆլիկտների լուծման գործնական փուլում, մասնագետներն ուշադրություն են դարձնում երկու հիմնական հմտության վրա՝ **հաստատողականության** (սեփական շահը պաշտպանելու ունակություն) և **էմպատիայի** (դիմացինի զգացմունքները հասկանալու ունակություն): Սկսենք էմպատիայի զարգացումից, իսկ ավելի ուշ կխոսենք այն մասին, թե ինչ ենք մենք դրա տակ հասկանում և ինչով է այն տարբերվում կարեկցանքից:

Մասնակիցներին բաժանե՛ք երկու խմբի՝ «թեյ» և «սուրճ»: Այնուհետև, խնդրե՛ք «թեյ» խմբին նստել ներսի շրջանում՝ դեմքով դեպի դուրս, իսկ «սուրճ» խմբին նստել արտաքին շրջանում՝ դեմքով դեպի զուգընկերներից մեկը: Հենց որ մասնակիցները գտնեն իրենց տեղերը, խնդրե՛ք «սուրճ» խմբի մասնակիցներին վեր կենալ և տեղափոխվել հաջորդ զուգընկերոջ մոտ՝ ժամացույցի սլաքի ուղղությամբ: Այսպես մասնակիցները տեղաշարժվելու են յուրաքանչյուր նոր հարցի հետ:

Ասացե՛ք

Այժմ մենք կիրառելու ենք վերաձևակերպման մեթոդը: Ձեր զուգընկերները (սկսե՛ք «թեյ» խմբից) ձեզ են պատմելու իրենց պատմությունները՝ ի պատասխան իմ հարցերին, իսկ դուք կատարելու եք ձեր առաջադրանքը՝ առաջին փուլում դուք պարզապես լուռ լսելու եք, դուք չեք կարող հարցեր տալ կամ լրացումներ անել: Երկրորդ փուլում դուք հարցնում եք ձեր զուգին, թե ի՞նչն էր նրա համար կարևոր այս պատմության մեջ: Երրորդ փուլում դուք վերադարձնում եք ձեր զուգընկերոջ պատմության հիմնական իմաստը՝ վերաձևակերպելով և փոխադրելով միայն հիմնական իմաստը: Յուրաքանչյուր զուգ աշխատում է 5 րոպե, ինչից հետո իմ ազդանշանով դուք փոխվելու եք դերերով՝ լսողները դառնալու են պատմող և հակառակը (պատմությունները կսկսեն պատմել «սուրճ» խմբի մասնակիցները):

- Հարցեր**
վարժության
համար
1. Հիշեք անցյալից իրավիճակ կամ իրադարձություն, որը մեծապես ազդել է ձեր կյանքի վրա և պատմեք ձեր դիմաց նստած զուգընկերոջը:
 2. Ո՞ր արժեքներն են ձեզ համար ամենակարևորը:
 3. Ինչի՞ համար եք պատրաստ գովել ինքներդ ձեզ և ինչու:

Ուշադրություն

Հետևե՛ք, որպեսզի վերաձևակերպող մասնակիցները հետևեն բոլոր հրահանգներին: Անհրաժեշտության դեպքում կարող եք հիշեցնել ընդհանուր գծապատկերը: Չմոռանաք նաև հարցերի միջև փոխել զույգերը՝ տեղաշարժելով արտաքին շրջանի մասնակիցներին ժամացույցի սլաքի ուղղությամբ:

Վարժության ավարտից հետո վերադարձրեք բոլոր մասնակիցներին ընդհանուր շրջան և հարցրեք:

- Հարցեր**
1. Ինչպե՞ս եք ձեզ զգում նման հարցերի պատասխանելուց հետո:
 2. Արդյո՞ք ունեք զգացողություն, որ ձեզ լսել են: Ինչպե՞ս է դա դրսևորվում:
 3. Ի՞նչն էր ավելի բարդ, խոսել լը, թե՞ լսելը:
 4. Ըստ ձեզ՝ ինչպե՞ս կարելի է օգտագործել վերաձևակերպումը առօրյա կյանքում, ինչում է դրա առանձնահատկությունն ու առավելությունը:

Սեսիա 2.2

Հաղորդակցման հմտությունների զարգացում

Նպատակ Կիրառել հաղորդակցման հմտությունները, մասնավորապես հաստատողականությունը՝ «Ես-ուղերձ»-ների միջոցով, ինչպես նաև «անտարբեր ունկնդրման» հմտությունը՝ «Թոք-շոու» վարժության միջոցով, քննարկել երկխոսության հիմնական սկզբունքները:

Տևողություն 1.5 ժամ

- Խնդիրներ**
- հստակեցնել էմպատիայի և համակրանքի տարբերությունները,
 - հաստատողականության կիրառումը՝ «Ես-ուղերձ»-ների միջոցով,
 - «անտարբեր ունկնդրման» կիրառումը՝ վերաձևակերպման միջոցով,
 - քննարկել երկխոսության հիմնական սկզբունքները:

Անհրաժեշտ ռեսուրսներ Բավականաչափ տարածություն սենյակում, շրջանաձև դասավորված աթոռներ, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, A4 սպիտակ թուղթ, պրոյեկտոր, էկրան կամ սպիտակ պատ, համակարգիչ, բաժանվող նյութեր:

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԹԵՄԱ	ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ
10 րոպե	Տեսանյութ՝ էմպատիայի և համակրանքի տարբերությունը	Էմպատիայի և համակրանքի տարբերության ավելի խորը ըմբռնում	Համակարգիչ, պրոյեկտոր, էկրան կամ սպիտակ պատ
40 րոպե	Հաստատողականության կիրառումը՝ «Ես-ուղերձ»-ների միջոցով	Անձնական հաստատողականության զարգացում՝ «Ես-ուղերձ»-ների միջոցով	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ
20 րոպե	Վարժություն «Թոք-շոու»	«Անտարբեր ունկնդրման» հմտության զարգացում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ,
10 րոպե	Երկխոսության առանցքային սկզբունքները	Երկխոսության առանցքային սկզբունքների ըմբռնումը	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, բաժանվող նյութեր
10 րոպե	Ամփոփիչ շրջան և հետադարձ կապ	Ամփոփում և հետադարձ կապ խմբի հետ	Ազատ տարածություն

Վարժություն. տեսանյութ էմպատիայի և համակրանքի տարբերությունը

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՉՐԱԺԵՇ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
10 րոպե	Համակարգիչ, պրոյեկտոր, էկրան կամ սպիտակ պատ	Էմպատիայի և համակրանքի տարբերության ըմբռնում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Սեսիան սկսելուց առաջ համոզվեք, որ տեսանյութը ներբեռնված է և պատրաստ է ցուցադրման, իսկ տեխնիկական կարգավորված է: Համոզվեք, որ էկրանն այնպես է տեղադրված, որ տեսանելի լինի բոլոր մասնակիցներին:

Տեսանյութեր (youtube-ում ավելացնել հայերեն ենթավերնագրերը՝ էմպատիայի մասին՝ <https://www.youtube.com/watch?v=1Ewvgu369Jw> «Մեղադրելու» մասին՝ https://www.youtube.com/watch?v=RZWf2_2L2v8)

Ասացե՛ք Ինչպե՞ս է արտահայտվում էմպատիան: Քննարկումը սկսելուց առաջ առաջարկում եմ ձեզ էմպատիայի մասին մի փոքր տեսանյութ դիտել:

Ցուցադրե՛ք տեսանյութը մասնակիցներին: Ավարտին պես վերադարձե՛ք շրջան և առաջարկե՛ք խմբին քննարկել տեսածը:

Հարցեր

- Ի՞նչ տեսաք: Ի՞նչն էր այս տեսանյութում ամենակարևորը:
- Ելնելով տեսանյութից՝ ի՞նչ է էմպատիան և ինչպե՞ս է այն արտահայտվում:
- Ըստ ձեզ՝ ինչո՞վ է էմպատիան տարբերվում կարեկցանքից:
- Ինչո՞վ կարող է էմպատիան օգտակար լինել սովորական կյանքում:

Ուշադրություն

Կարևոր է շեշտել, որ էմպատիան գտնվում է նուրբ սահմանագծի վրա՝ մեկ ուրիշի զգացմունքները զգալու և լիովին քեզ վրա մեկ ուրիշի խնդիրները վերցնելու միջև: Երբեմն էմպատիան կարող է լուռ լինել, այսինքն, բավական է պարզապես լինել մարդու կողքին՝ ցուցաբերելով լուռ զորակցություն: Սեփական եզրակացություններով կարելի է կիսվել միայն այն բանից հետո, երբ մասնակիցներն արդեն արտահայտվել են:

Վարժություն. **հաստատողականության կիրառումը «Ես-ուղերձ»-ների միջոցով** (տես Հավելված 6, էջ 62 և 7, էջ 63)

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՃՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
40 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	Անձնական հաստատողականության զարգացումը՝ «Ես-ուղերձ»-ների կիրառման միջոցով

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք

Էմպատիայի զարգացումից բացի, արդյունավետ երկխոսությանը մասնակցելու համար կարևոր է հաստատողականության հմտությունը, այլ կերպ ասած՝ սեփական սկզբունքների և շահերի շրջանակում մնալու ունակությունը: Դրա ամենաարդյունավետ գործիքներից մեկը «Ես-ուղերձն» է:

Ուշադրություն

Վարժությունն սկսելուց առաջ մասնակիցներին ներկայացրեք «Ես-ուղերձ»-ների բոլոր չորս փուլերը և բերեք գործնական օրինակ: Կարևոր է շեշտել բոլոր չորս փուլերը (տես Հավելված 6)՝ իրավիճակի չեզոք նկարագրություն, զգացմունքներ, կարիքներ և հետևանքներ: Այդպես մասնակիցները կհասկանան, թե ինչ տեսք դա կարող է ունենալ սովորական արտահայտության մեջ:

«Ես-ուղերձի» բոլոր չորս փուլերը քննարկելուց հետո հարցրե՛ք մասնակիցներին՝ արդյո՞ք նրանք ունեն լրացուցիչ հարցեր: Դրանից հետո բաժանեք նրանց զույգերի և բաժանեք նյութերը (տես Հավելված 7): Յուրաքանչյուր զույգին տվե՛ք 7 րոպե երկու իրավիճակի համար մեկական «Ես-ուղերձ» ձևակերպելու համար:

Երբ մասնակիցները պատրաստ կլինեն, խնդրեք նրանց վերադառնալ ընդհանուր շրջան և ընթերցել իրենց «Ես-ուղերձ»-ները՝ ըստ ցանկության: Եթե ընթերցվող տարբերակները այնքան էլ չեն համապատասխանում հանձնարարությանը, խնդրեք մյուս զույգերին ընթերցել իրենց տարբերակները: Հարցրե՛ք խմբին, թե ո՞ր տարբերակն է իրենց ավելի հաջողված թվում:

Ուշադրություն

Արդեն պատրաստ «Ես-ուղերձ»-ների բարձրաձայնման փուլը շատ կարևոր է, հենց այդ ժամանակ է, որ մասնակիցները կարող են հասկանալ, թե ինչպիսին պետք է լինի «Ես-ուղերձը» և որն է դրա էությունը: Հնարավոր է, որ ոչ ոք չկարողանա ձևավորել «Ես-ուղերձ» ինչպես հարկավոր է, այդ դեպքում օգնե՛ք ձևակերպելուն: Սա հեշտ առաջադրանք չէ, բայց արժե սրան ժամանակ հատկացնել: Ուշադրություն դարձրե՛ք նաև իրավիճակի նկարագրության չեզոքությանը և վերջնական հարցին՝ որպեսզի այն օգնի իրավիճակի հանգուցալուծմանը, ոչ թե սրի այն:

Ասացե՛ք

«Ես-ուղերձ»-ները կարող են սկզբից բարդ թվալ կամ հակառակը՝ չափազանց պարզ: Կարևոր է հասկանալ, որ այս գործիքը սովորական չէ մեր ականջին առօրյա հաղորդակցման մեջ, սակայն կարող է էապես օգնել մեզ՝ կոնֆլիկտների լուծման կամ թյուրըմբռնման հարցում՝ շնորհիվ իր կառուցվածքի և չեզոքության սկզբունքի:

Հիմա առաջարկում եմ փորձարկել «Ես-ուղերձը» շատ կիրառական իրավիճակում. հիշե՛ք ձեզ մոտ առաջացած կոնֆլիկտային իրավիճակ, որը կամ դեռ չի հանգուցալուծվել, կամ համարյա թե հանգուցալուծվել է: Անձամբ ձեզ համար ձևակերպեք «Ես-ուղերձ» այնպես, ինչպես կանեիք այդ իրավիճակում գտնվելիս: Ի՞նչ կարող էիք ասել և հատկապես ինչպե՞ս:

Ուշադրություն

Անհատական աշխատանքի ժամանակ օգնե՛ք մասնակիցներին ձևակերպել «Ես-ուղերձ»-ներ իրենց իրավիճակների համար: Սակայն հիշե՛ք, որ նրանք դա անում են անձամբ իրենց համար, ուստի օգնություն պետք է առաջարկել միայն այն պարագայում, երբ մասնակիցները պատրաստ են կիսվել:

Այն բանից հետո, երբ բոլոր մասնակիցները գրի են առել իրենց «Ես-ուղերձ»-ները, առաջարկեք նրանց կիսվել իրենց գրառումներով՝ ըստ ցանկության: Հարցրե՛ք խմբին, արդյո՞ք հնչած ուղերձները նման են չեզոք առաջարկների: Այս անհատական փորձառությունը կարող է դառնալ կարևոր քայլ դեպի իրական կյանքում կիրառվող հմտության ձեռքբերում:

Վարժություն. «**Թոք շոու**»

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՃՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
20 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	«Անտարբեր ունկնդրման» հմտության զարգացում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք

Ակտիվ ունկնդրումից բացի, որը մենք քննարկեցինք նախորդ վարժության ընթացքում կա նաև «անտարբեր ունկնդրման» տեխնիկան: Ի՞նչ է սա նշանակում: Դա այն ունկնդրումն է, երբ ունկնդրողն ամբողջովին տրվում է պատմողի խոսքին՝ առանց լրացումներ, մեկնաբանություններ և հարցեր տալու: Ամենակարևոր սկզբունքը դա աշխատանքն է ձեր

վրա: Դուք չպետք է մտքում շարունակեք գրուցակցի ասածն ու անմիջապես պատասխան գտնեք դրա վերաբերյալ: Առաջարկում եմ ձեզ փորձարկել այս մեթոդը խաղի ձևաչափում: Դրա համար մեզ պետք է ընտրել թեմա, որտեղ կա հստակ «կողմ» և «դեմ» դիրքորոշում, սակայն այն չափազանց հուզական չէ խմբի համար:

Ուշադրություն

Ֆլիպչարթի վրա գրառեք մի քանի թեմա և առաջարկեք խմբին քվեարկել: Կարևոր է, որ լինեն հստակ կողմ և դեմ դիրքորոշումներ: Օրինակ՝ «ալկոհոլային խմիչքների օգտագործումը հասարակական վայրերում»:

Թեման ընտրելուց հետո բաժանեք մասնակիցներին երկու խմբի (ցանկալի է, որ լինեն հավասար թվով մասնակիցներ ամեն խմբում): Խմբին հանձնարարեք յուրաքանչյուր մասնակցի համար մտածել տարատեսակ փաստարկներ, որոնք կարտացոլեն խմբի դիրքորոշումը այդ հարցի շուրջ. յուրաքանչյուր մասնակից պետք է ունենա իր փաստարկը, որը արտացոլում է թիմի դիրքորոշումը: Փաստարկները չպետք է կրկնվեն: Սրա համար հատկացրեք 5 րոպե:

Ուշադրություն

Փաստարկների քննարկման ընթացքում սենյակում աթոռները դասավորեք երկու շարքով այնպես, որ մասնակիցները զույգերով նստեն դեմ դիմաց: Երբ փաստարկները պատրաստ լինեն, խնդրեք նրանց զբաղեցնել իրենց տեղերը:

Հրահանգ

Հիմա մենք կմասնակցենք թոք-շոուի, որտեղ հավաքվել են «...» թեմայի շուրջ կողմ և դեմ կարծիք ունեցող անձիք: Մեր շփումը տեղի կունենա հետևյալ կերպ. առաջին մասնակիցը կբարձրաձայնի իր դիրքորոշումը և իր փաստարկը, իսկ իր դիմացի մասնակիցն ուշադիր կլսի այն «անտարբեր ունկնդրման» միջոցով: Երբ մասնակիցը վերջացնի իր խոսքը, զուգընկերը պետք է հարցնի. «Արդյո՞ք ես ճիշտ եմ հասկանում, որ դուք կողմ/դեմ եք հարցին, քանի որ»:

Իմաստը վերադարձնելուց հետո առաջին մասնակիցը պատասխանում է արդյո՞ք ունկնդրողը ճիշտ է նրան հասկացել, թե ոչ: Եթե ամեն բան ճիշտ է, ապա այն մասնակիցը, ով վերաձևակերպել էր փաստարկը անցնում է իր դիրքորոշմանն ու փաստարկին՝ ասելով այն իր դիմաց նստած հաջորդ մասնակցին:

Ուշադրություն

Ամենայն հավանականությամբ վարժության ժամանակ մասնակիցները կսկսեն վիճել կամ մեկնաբանել միմյանց խոսքը՝ իմաստը վերադարձնելու փոխարեն: Սա ամենակարևոր պահն է, երբ պետք է հիշեցնել, որ պետք է լինի «անտարբեր ունկնդրում», առանց պատասխանների և վեճերի: Այդ կետերին կարելի է վերադառնալ ավելի ուշ՝ վարժության քննարկման ժամանակ:

Երբ բոլոր մասնակիցները վերջացնեն փաստարկների փոխանակումը, վերադարձեք ընդհանուր շրջան և մի քանի հարց առաջարկեք քննարկման:

Հարցեր

- Ինչպե՞ս էիք ձեզ զգում վարժության ընթացքում:
- Ինչո՞ւ մ է կայանում «անտարբեր ունկնդրման» առանձնահատկությունը:
- Ինչո՞ւ է երբեմն այսքան բարդ «անտարբեր ունկնդրելը»:
- Ի՞նչ կարելի է այս վարժությունից կիրառել առօրյա կյանքում:

Վարժություն. «Երկխոսության» սկզբունքները (տես Հավելված 8, էջ 64)

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
10 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, բաժանվող նյութեր	Երկխոսության հիմնական սկզբունքների ընկալում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացեք

Հաղորդակցման մեթոդներն ու գործիքներն այսօր փորձարկելուց և մեզ վրա զգալուց հետո առաջարկում եմ գրառել հիմնական հետևությունները: Եթե մենք կազմենք երկխոսության համար անհրաժեշտ սկզբունքների ցուցակ, ի՞նչ կներառեիք այդ ցուցակի մեջ:

Ուշադրություն

Աշխատեք հնարավորին չափ խմբավորել մասնակիցների հնչեցրած սկզբունքները և փորձեք այնպես անել, որ գրառված սկզբունքները հնչեն հնարավորինս գործնական: Այդ դեպքում կստեղծեք աշխատանքը շարունակելու համար լավ հիմք: Միայն այն բանից հետո, երբ բոլորը կառաջարկեն իրենց տարբերակները կարող եք համեմատել դրանք ստորև նշված ցանկի հետ և լրացումներ առաջարկել:

Երկխոսության սկզբունքները

1. Լսել/ունկնդրել՝ ակտիվ կամ «անտարբեր» կերպով՝ ոչինչ չավելացնելով և չշարունակելով խոսողի միտքը:
2. Խոսել ձեր անունից և ձեր մասին, ոչ թե բոլորի:
3. Չձգտել տալ որևէ գնահատական իրավիճակին՝ նախքան հնարավորինս շատ տեղեկություններ ունենալը:
4. Լսել/ունկնդրել՝ զրուցակցին հասկանալու համար, բայց ոչ անպայման համաձայնվելու համար:
5. Հարցերը կարող են օգնել հստակեցնել իմաստը կամ զրուցակցի շահերը:
6. Դադարներն իրավիճակը գնահատելու և պատասխան պատրաստելու համար լավագույն գործիքն են:
7. Խոսել հերթով:
8. Երկխոսությունը կարող է հեշտ չլինել: Գործընթացում մնալու համար կարևոր է հիշել հիմնական նպատակը՝ փոխըմբռնում կամ համագործակցություն:
9. Կարևոր է պահպանել գաղտնիությունն ու անվտանգությունը, մանավանդ, եթե դա կարևոր է երկխոսության համար:

Վարժություն. ամփոփիչ շրջան և հետադարձ կապ

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
10 րոպե	Ազատ տարածություն	Դասընթացի ավարտ, արդյունքների ամփոփում և հետադարձ կապ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք

Այսօրվա մեր աշխատանքը մոտենում է ավարտին, այդ պատճառով առաջարկում եմ անցնել ամփոփիչ շրջանին: Հիմա ես շրջանով փոխանցելու եմ «խոսող իրը», ինչը նշանակում է, որ այն մարդը, ով իր ձեռքում է բռնել այդ իրը, այժմ ունի խոսքի իրավունք: Այնուհետև ես կխնդրեմ ձեզնից յուրաքանչյուրին ասել, թե ի՞նչն էր ձեզ համար օգտակար այսօրվա դասընթացից ու թե ի՞նչը և ինչպե՞ս եք պատրաստ կիրառել ապագայում:

Ուշադրություն

Հետևե՛ք շրջանի կանոնների պահպանմանը, որպեսզի մասնակիցները պատասխանեն տրված հարցին: Անգամ եթե դրանից հետո նրանք ցանկանան կիսվել այլ մտքերով, դա նորմալ է, սակայն սկզբի համար բոլորը պետք է ունենան հավասար հնարավորություններ: Երբ մասնակիցները պատասխանում են, կարող եք լրացուցիչ հարցեր տալ՝ հասկանալու համար, թե ինչն էր կարևոր և արժեքավոր: Ընդհանուր շրջանից հետո շնորհակալություն հայտնեք բոլորին ակտիվ մասնակցության և սեփական մտքերով կիսվելու պատրաստակամության համար: Հարցրե՛ք՝ չկա՞ն արդյոք հարցեր բուն նյութի հետ կապված: Կարող եք նաև մանրամասնել, թե ըստ իրենց, ի՞նչն օգտակար կամ կարևոր կլիներ քննարկել գալիք հանդիպումների ընթացքում:

մոդուլ 3

Որոշումների կայացումը հանրային կյանքում

Ուղեցույցը կազմված է 4 մոդուլից, որոնք առնչվում են խաղաղաշինությանն ու կոնֆլիկտների ուսումնասիրությանը: Երրորդ մոդուլը՝ «Որոշումների կայացումը հանրային կյանքում», նախատեսում է 2 սեսիա, յուրաքանչյուրը 1.5 ժամ տևողությամբ: Այս մոդուլի հիմնական թեմաներն են՝

- որոշումների կայացման և կառավարման հիմնական ոճերը,
- հանրային տարածքում միջամտության տարբեր տեսակները,
- երկխոսությունն իբրև հանրային քննարկման տեսակ,
- հանրային խնդիրների հանգուցալուծման պլանավորում:

Սեսիա 3.1

Երկխոսությունն իբրև խմբային որոշումների կայացման միջոց

Նպատակ Դիտարկել ֆասիլիտատիվ երկխոսությունն իբրև հանրային խնդիրների և խմբային որոշումների կայացման միջոց, հասկանալ, թե ինչն է ազդում հասարակությունում որոշումների կայացման վրա:

Տևողություն 1.5 ժամ

- Խնդիրներ**
- դասընթացի բացում,
 - երկխոսության կառուցվածքի ներկայացում,
 - ֆասիլիտատիվ երկխոսության մեթոդի կիրառում գործնականում,
 - երկխոսության ազդեցությունը որոշումների կայացման վրա:

Անհրաժեշտ ռեսուրսներ Բավականաչափ տարածք սենյակում, աթոռներ՝ դասավորված շրջանով, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, այլաբանական քարտեր, բաժանվող նյութեր (երկխոսության դերային դերերը):

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԹԵՄԱ	ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ
10 րոպե	Ներածական շրջան՝ այլաբանական քարտերի (Dixit) միջոցով	Դասընթացի նոր մոդուլի մեկնարկ	Ազատ տարածություն
65 րոպե	Ֆասիլիտատիվ երկխոսության դերային խաղ	Ֆասիլիտատիվ երկխոսության գործիքի փորձարկում՝ դերային խաղի միջոցով	Հեշտությամբ տեղաշարժվող աթոռներ, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, բաժանվող նյութեր (դերային խաղի դերերը)
15 րոպե	Քննարկում. ո՞վ է ազդում հասարակությունում որոշումների կայացման վրա	Բացահայտել հասարակությունում որոշումների կայացման գործոնները	Ազատ տարածություն

Վարժություն. **Ներածական շրջան՝ այլաբանական քարտերի միջոցով**

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
10 րոպե	Ազատ տարածություն, շրջանաձև դասավորված աթոռներ, առկայության դեպքում՝ ծրագրի պատասառը	Դասընթացի նոր մոդուլի մեկնարկ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Աշխատանքն սկսելուց առաջ համոզվե՛ք, որ բոլոր մասնակիցները հարմարավետ կերպով տեղավորվել են իրենց տեղերում, ինչպես նաև համոզվե՛ք, որ ֆլիպչարթ գրատախտակը տեսանելի է բոլորին: Կարելի է նաև ստուգել կամ արդյոք տարածքում ջուր, հստակեցնել կազմակերպչական հարցերը: Դրանից բացի, դասավորե՛ք այլաբանական քարտերը շրջանի ներսում հատակի վրա այնպես, որ դրանք տեսանելի լինեն:

Ասացե՛ք (տեքստը մոտավոր է և կարող է հանգամանքներից ելնելով փոփոխվել)

Ուրախ եմ ձեզ տեսնել մեր դասընթացին: Ձեռնարկը, որով մենք կառաջնորդվենք դասընթացի ընթացքում, կազմվել է «Երիտասարդների մասնակցությունը որոշումների կայացման և խաղաղարարության գործում» ծրագրի շրջանակում, որն իրականացվել է «Խաղաղ փոփոխությունների նախաձեռնություն» միջազգային ՀԿ կողմից՝ «Դիվիզանի երիտասարդների համագործակցության կենտրոն» ՀԿ-ի հետ համատեղ և Միացյալ Թագավորության կառավարության Հակամարտությունների, կայունության և անվտանգության հիմնադրամի աջակցությամբ: Ծրագրի հիմնական նպատակն է խթանել երիտասարդների մասնակցությունը հասարակական և քաղաքական կյանքում՝ նպաստելով նրանց մասնակցությանը որոշումների կայացման տարբեր մակարդակներում, մասնավորապես, ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի 2250 բանաձևի շրջանակում:

Այսօր մեր ծրագրում երրորդ մոդուլն է, որը նվիրված է որոշումների կայացման թեմային: Առաջարկում եմ այս անգամ օրը սկսել այլ կերպ: Ձեր առջև դրված են տարբեր պատկերներով քարտեր, որոնց իմաստը տարբեր է յուրաքանչյուրիս համար: Խնդրում եմ բոլորին զննել քարտերը և ընտրել մեկական քարտ՝ այն քարտը, որը լավագույնս է արտացոլում ձեր այսօրվա վիճակը: Եթե դժվարանում եք ընտրել միայն մեկը, ապա կարող եք ընտրել երկու քարտ: Երբ բոլոր մասնակիցներն ընտրեն իրենց քարտերը, վերադարձե՛ք ընդհանուր շրջան և առաջարկե՛ք, որ մասնակիցները պատմեն, թե ինչ են տեսնում քարտերի վրա և ինչպես են իրենց զգում: Սկսե՛ք ձեզնից, այնուհետև խնդրե՛ք խոսել նրանց, ովքեր պատրաստ են:

Վարժություն. «Երկխոսություն» **դերային խաղ** (տես Հավելված 9, էջ 66)

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
65 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	Վարժության փորձարկում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք

Նախորդ մոդուլում մենք ձեզ հետ փորձարկեցինք արդյունավետ հաղորդակցման տարբեր գործիքներ: Քանի որ այս բաժինը նվիրված է որոշումների ընդունմանը, առաջարկում եմ փորձարկել երկխոսության գործընթացի մի հատված: Հիմա ես կնկարագրեմ ընդհանուր իրավիճակ, որտեղ կարելի է խաղալ կոնֆլիկտի տարբեր կողմերի ներկայացուցիչների դերեր: Դրանից բացի մենք կունենանք երկու ֆասիլիտատոր,

որոնք կվարեն երկխոսությունը: Ասեմ, որ սա երկխոսության կրճատված տարբերակն է, որտեղ մասնակիցները հանդիպում են, ծանոթանում, կիսվում իրենց նպատակներով և ակնկալիքներով, և միայն այն պարագայում, եթե ժամանակ է մնում, կարող են անցնել լուծումներ քննարկելու: Ողջ խաղի համար ունենք 30 րոպե:

Ներկայացրե՛ք ընդհանուր իրավիճակը և դերերի ցանկը: Այնուհետև ընտրե՛ք ցանկացողներին և փոխանցե՛ք նրանց իրենց կերպարների նկարագրությամբ սցենարները: Առանձնակի ուշադիր եղե՛ք ֆասիլիտատորների հանդեպ: Նրանց դերը հետևյալն է՝ ներածական խոսք հանդիպման սկզբում, ծանոթության շրջան, տարբեր մասնակիցների ակնկալիքների հավաքագրում, հնարավոր անցում լուծումների քննարկմանը: Հիշեցրե՛ք, որ ֆասիլիտատորները կարող են օգտագործել ֆլիպչարթը, օգնել միմյանց, ինչպես նաև օգտագործել այն տեխնիկաները, որոնց ծանոթացել են նախորդ մոդուլում: Այն բանից հետո, երբ բոլորը կարդացել և հասկացել են իրենց դերերը, հայտարարե՛ք, որ խումբն ունի 30 րոպե, և ֆասիլիտատորներն են պատասխանատու ժամանակին հետևելու համար: Դուք չե՛ք միջամտելու գործընթացին, այլ պարզապես դիտելու ե՛ք:

Ուշադրություն

Դերային խաղի ժամանակ հետևե՛ք խմբի ընդհանուր դինամիկային, ֆասիլիտատորների գործողություններին, թե ինչպես են մասնակիցները շփվում, և ընդհանուր իրավիճակին: Այդ ամենն անհրաժեշտ է խաղի քննարկման ժամանակ:

30 րոպեն լրանալուն պես՝ կանգնեցրե՛ք գործընթացը, շնորհակալություն հայտնե՛ք բոլոր մասնակիցներին, ինչպես նաև առաջարկե՛ք խմբին ողջունել ֆասիլիտատորներին, որոնք խիզախություն ունեցան իրենց վրա վերցնելու երկխոսության գործընթացը: Վերադարձե՛ք շրջան և սկսե՛ք վարժության քննարկումը:

Հարցեր

1. Ինչպե՞ս եք ձեզ զգում: Արդյո՞ք խաղի ժամանակ ունեիք ապահովության զգացողություն:
2. Հարց ֆասիլիտատորներին. ինչպե՞ս էիք ձեզ զգում ձեր դերում: Ի՞նչը կփոխեիք: Ի՞նչը հաջողվեց:
3. Ի՞նչ դինամիկա նկատեցիք: Ինչպե՞ս էիք որոշում, թե ձեր կերպարները ինչպես են դրսևորվելու:
4. Եթե երկխոսությունը շարունակվեր, ինչպե՞ս կարող էիք գտնել բոլորի համար լավագույն լուծումը:
5. Ի՞նչն է օգնում երկխոսության ընթացքում հավասարության և անվտանգության միջավայրի ստեղծմանը: Ի՞նչ կավելացնեիք գործընթացին:
6. Ի՞նչը կարող է խթանել արդյունավետ երկխոսությունը: Ինչպե՞ս խուսափել դրանից:

Ուշադրություն

Մասնակիցների պատասխաններից հետո առաջարկե՛ք ձեր դիտարկումները՝ իբրև դիտորդ: Բավականաչափ ժամանակ տվե՛ք մասնակիցներին, որպեսզի նրանք կիսվեն փորձառության տպավորություններով, այնուհետև հիշեցրե՛ք, որ իրենց դերերը մնացին անցյալում, իսկ ձեզ հետաքրքրում է երկխոսության գործնական մասը՝ իբրև որոշումների կայացման գործիք:

Վարժություն. **քննարկում՝ ո՞վ է հասարակությունում ազդում որոշումների կայացման վրա**

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
15 րոպե	Ազատ տարածություն	Ո՞վ է հասարակությունում ազդում որոշումների կայացման վրա:

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք

Կարևոր է հասկանալ, թե ով և ինչպես կարող է ազդել ձեր կյանքում որոշումների կայացման վրա: Դրա համար առաջարկում եմ ստեղծել մի քարտեզ, որտեղ կգրառենք, թե ով ունի ընտրության ռեսուրս և ինչպես է այն կարելի ձեռք բերել:

Բաժանե՛ք մասնակիցներին 3-4 խմբի (4-ական մասնակից յուրաքանչյուր խմբում) և խնդրե՛ք պատասխանել հետևյալ հարցերին:

1. Ո՞վ է կայացնում իմ կյանքի վրա ազդող որոշումներ:
2. Ո՞վ ունի համայնքի մակարդակում որոշումների կայացման իրավունք:
3. Ո՞վ ունի երկրի մակարդակում որոշումների կայացման իրավունք:
4. Ինչպե՞ս ստանալ որոշումների կայացման իրավունք:
5. Ի՞նչ ես կարող եմ անել, որպեսզի իմ կարծիքը հաշվի առնվի:

Քննարկումից հետո խնդրե՛ք մասնակիցներին կիսվել իրենց նկատառումներով և ֆլիպչարթի վրա գրառե՛ք ընդհանուր պատասխանները:

Ուշադրություն

Կարևոր է խմբի ուշադրությունը հրավիրել այն հանգամանքի վրա, թե որտեղ և ինչպես նրանք կարող են ազդել ողջ հասարակությանն ուղղված որոշումների կայացման վրա:

Սեսիա 3.2

Որոշումների կայացման տեսակներն ու մակարդակները

Նպատակ

Զարգացնել որոշումների կայացման տարբեր մակարդակների և տեսակների, ինչպես նաև հասարակական կյանքի վրա դրանց ազդեցության ընկալումը, պլանավորել երիտասարդների համար հասարակության մեջ ծառայած մարտահրավերների պատասխանները:

Տևողություն

1.5 ժամ

- խնդիրներ**
- հասկանալ հանրային կյանքում գործողությունների ազդեցության մակարդակը,
 - քննարկել և ճնշվող ել որոշումների կայացման տարբեր ոճեր,
 - իրականացնել տարատեսակ խնդիրների/մարտահրավերների պատասխանների պլանավորում,
 - ամփոփում:

Անհրաժեշտ ռեսուրսներ Բավականաչափ տարածություն սենյակում, շրջանաձև դասավորված աթոռներ, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, A4 սպիտակ թուղթ, կաչուն թղթեր, մետաֆորիկ քարտեր, թղթե սկոչ, սպագետի (4 տուփ):

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԹԵՄԱ	ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ
30 րոպե	Որոշումների կայացման տարբեր ոճերի ընկալում	Որոշումների կայացման տարբեր ոճերի կիրառում, ինչպես նաև դրանց ուժեղ և թույլ կողմերի ընկալում	Ազատ տարածություն, սպագետի (4 տուփ), թղթե սկոչ, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ
10 րոպե	Գործողությունների ազդեցության մակարդակների ընկալում	Տարբեր մակարդակների գործողությունների/միջամտությունների ընկալում և քննարկում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ
30 րոպե	Հանրային խնդիրների/մարտահրավերների պատասխանների ուղեղների գրոհ	Հանրային խնդիրներին հնարավոր պատասխանների պլանավորում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, կաչուն թղթեր
20 րոպե	Ամփոփիչ շրջան և հետադարձ կապ՝ այլաբանական քարտերի միջոցով	Արդյունքների ամփոփում և խմբային հետադարձ կապ	Ազատ տարածություն, այլաբանական քարտեր

Վարժություն. որոշումների ընդունման տարբեր ոճերի ընկալում (տես Հավելված 10, էջ 68)

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
30 րոպե	Ազատ տարածություն, սպագետի (4 տուփ), թղթե սկոչ, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	Որոշումների կայացման տարբեր ոճերի կիրառում, ինչպես նաև դրանց ուժեղ և թույլ կողմերի ընկալում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացեք Հիմա դուք հնարավորություն կունենաք ձեզ վրա փորձարկելու կառավարման տարբեր ոճերը: Ընդհանուր առմամբ կլինի 4 խումբ, որոնք կատարելու են ընդհանուր առաջադրանք՝ առաջարկվող կառավարման ոճի շրջանակներում: Յուրաքանչյուր խումբ կունենա մեկ տուփ սպագետի և մեկ առաջադրանք՝ կառուցել հնարավորինս բարձր աշտարակ՝ օգտագործելով միայն սպագետի և սկոչ: Սկսեցի՛նք:

Բաժանե՛ք մասնակիցներին 4 խմբի: Ցանկալի է, որպեսզի այն մասնակիցները, որոնք միմյանց այդքան էլ լավ չեն ճանաչում հայտնվեն նույն խմբերում: Առաջադրանքը հասկանալուց հետո խմբերն ունեն 10 րոպե՝ այն կատարելու համար: Կարևոր է, որ յուրաքանչյուր խումբ ունենա միայն մեկական սկոչի կոճ, դա պետք է նաև շեշտել:

Ոճերի նկարագրությունը.

1. **Դիրեկտիվ/վարչահրամայական ոճ.** հաղորդակցման ոճը՝ «արև այնպես, ինչպես ես եմ ասում», ենթակա աշխատակիցների անմիջական վերահսկողություն, մոտիվացիայի ստեղծում՝ կարգապահական տոյժերի սպառնալիքով,
2. **Ավտորիտար ոճ. ղեկավարման ոճը՝** «խիստ, բայց արդար», աշխատակիցներին տալիս է զարգացման ուղղության հստակ տեսլական, անելիքների հստակ պատկեր, մոտիվացնում է համոզելով և կատարված աշխատանքի մասին անհատական արձագանքով,
3. **Գործընկերային ոճ.** առաջնահերթությունը՝ «նախ և առաջ մարդիկ, հետո առաջադրանքը», խուսափում է կոնֆլիկտներից, շեշտը դնում է աշխատակիցների լավ միջանձնային հարաբերությունների վրա, մոտիվացնում է աշխատակիցներին լավ տրամադրությամբ,
4. **Ժողովրդավարական ոճ.** ղեկավարման կարգախոսը՝ «յուրաքանչյուրն ունի իր ներդրումը», աշխատակիցներին առաջարկվում է մասնակցել որոշումների կայացմանը, մոտիվացնում է թիմային ձեռքբերումների պարգևատրմամբ:

Ուշադրություն

Խաղի ժամանակ հետևեք, թե ինչպես են թիմերում բաշխվում պարտականությունները և արդյոք բոլորը հավասարապես մասնակցում են: Ավելի ուշ՝ քննարկման ժամանակ, դուք կարող եք կիսվել ձեր դիտարկումներով: Ժամանակի լրանալուն պես կանգնեցրեք խաղը: Ձևնե՛ք բոլոր աշտարակները և ստուգեք, արդյո՞ք դրանք կանգուն են առանց լրացուցիչ հենքերի: Առանձնացրեք ամենաբարձրը և հարցրեք, արդյո՞ք կարելի է հայտարարել հաղթողին: Մասնակիցներին խնդրեք մնալ խմբերում և քննարկել իրենց բաժին ընկած ոճի առավելություններն ու թերությունները:

Քննարկման ավարտից հետո վերադարձեք ընդհանուր շրջան և սկսեք քննարկումը:

Հարցեր

1. Արդյո՞ք լավ էիք ձեզ զգում վարժության ժամանակ:
2. Գո՞հ եք ձեր թիմի արդյունքից:
3. Ի՞նչը լավ ստացվեց և ինչը կարելի էր ավելի լավ անել:
4. Որո՞նք են ձեր կառավարման ոճի ուժեղ կողմերը: Որո՞նք են թույլ կողմերը: Կկիրառեի՞ք արդյոք այդ ոճն առօրյա կյանքում:
5. Ի՞նչն է պետք հաշվի առնել, որպեսզի յուրաքանչյուրի ծայրը լսելի լինի:
6. Ինչպիսի՞ն պետք է լինի որոշումների արդյունավետ կայացումը:

Վարժություն. գործողությունների մակարդակների ընկալում

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
10 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	Գործողությունների մակարդակների ընկալում և քննարկում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացնք

Ցանկացած գործողություն պլանավորելիս կարևոր է հասկանալ, թե ո՞ւմ վրա և ի՞նչ ազդեցություն է այն ունենալու: Սա կոնֆլիկտազգայնության հիմքերն են, այսինքն ձեր գործողությունների արդյունքի ընկալումը, քանի որ միջամտությունից/գործողությունից հետո սկզբնական միջավայրն այլևս երբեք չի լինելու, անկախ նրանից, դրական է այն, թե՛ ոչ: Այդ պատճառով առաջարկում ենք մտածել, թե ինչպե՞ս և ո՞ւմ վրա դուք կարող եք ազդել: Ձեր առջև գործողությունների գծապատկերն է, այսինքն, թե ինչպե՞ս և ի՞նչ լսարանի վրա (մեծ կամ փոքր) կարող են ազդել ձեր գաղափարները, որոնց կարող են մասնակցել շատ կամ քիչ թվով մարդիկ: Ի՞նչ եք կարծում՝ ի՞նչ կարող է լինել դատարկ վանդակներում:

Խմբի հետ միասին անցնք բոլոր դատարկ վանդակների վրայով: Օգնեք մասնակիցներին լինել հնարավորինս հստակ, այսինքն առաջարկել գործողությունների տեսակներ, որոնք կարող են տարբեր կերպով ազդել միջավայրի վրա: Միայն քննարկման վերջում առաջարկեք նրանց լրացուցիչ վանդակներ, եթե ինչպես այդուհետև, կան ազատ տարբերակներ:

Ձանգվածային արդյունքներ	Լորինգ (միջազգային) ...	Ձանգվածային քարոզարշավներ ...
Անհատական արդյունքներ	Անձնական զարգացում, վերապատրաստումներ, քուռչինգ ...	Վերապատրաստումներ, Նախապատրաստական ծրագրեր (ուսուցում) ...
	Քիչ թվով շահառուներ	Բազմաթիվ շահառուներ

Վարժություն. գործողությունների մակարդակների ընկալում

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՋՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
30 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, կաշուն թղթեր	Չանրային խնդիրների/ մարտահրավերների պատասխանների պլանավորում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Վարժությունն սկսելուց առաջ պատրաստե՛ք երեք տարբեր գույնի կաշուն թղթեր, ինչպես նաև ֆլիպչարթի երեք դատարկ թուղթ՝ վերնագրերով: Դրանք կարելի է դնել հատակին կամ փակցնել պատին, որպեսզի մասնակիցներին հեշտ լինի մոտենալ դրանց և իրենց տարբերակներն առաջարկել:

Ասացնք

Այժմ անցնենք պլանավորմանն իրական պայմաններում, որտեղ մենք ապրում ենք: Ձեր առջև երեք ֆլիպչարթ է: Դրանցից մեկը ներկայացնելու է այն մարտահրավերները, որոնց պետք է լուծումներ տալ: Մյուսը՝ այն ռեսուրսները, որոնք մենք արդեն ունենք (այդ թվում՝ գիտելիք, մարդկային ռեսուրսներ, ժամանակ և այլն): Երրորդը՝ թե ինչ ռեսուրսներ կամ քայլեր է պետք ձեռնարկել հետագա զարգացման համար:

Կսկսենք անհատական-խմբային աշխատանքից: Խնդրում ենք ձեզնից յուրաքանչյուրին մտածել և ձեր գաղափարները կաշուն թղթերի վրա փակցնել այն ֆլիպչարթերին, որտեղ ունեք ավելացնելու բան: Դրա համար կունենաք տասը րոպե, ինչը բավարար է, որպեսզի գրառեք ոչ միայն մակերեսային, այլև ոչ այդքան ակնհայտ տարբերակները: Եթե կարիք ունեք որևէ բան քննարկելու ձեր գործընկերների հետ, կարող եք դա անել: Միայն կիսնդրեմ գրի առնել հնարավորինս շատ տարբերակներ, մենք չենք քննադատում, այլ մեր մտքերն ենք ավելացնում:

Ուշադրություն

Չիջեցրե՛ք մասնակիցներին, որ այժմ նրանք աշխատում են ողջ հասարակության համար պլանավորման վրա՝ որպեսզի նրանք հասկանան մասշտաբը:

Մնացե՛ք մասնակիցների կողքին՝ հարցերին պատասխանելու համար: Ռեսուրսների հատվածը կարող է լրացվել ինչպես հասարակությունում գոյություն ունեցող ռեսուրսներով, այնպես էլ անհատական ռեսուրսներով:

Այն բանից հետո, երբ բոլոր ֆլիպչարթերը լրացված կլինեն, մոտեցե՛ք դրանց և կարդացե՛ք յուրաքանչյուրի վրա գրվածը: Կարդալուն զուգահեռ սկսեք խմբի հետ միասին խմբավորել դրանք, որպեսզի հասկանաք առաջացող մարտահրավերները, ռեսուրսները և քայլերը: Բոլոր ֆլիպչարթերն ընթերցելուց հետո սկսեք միավորել թեմաները տարբեր թերթերից՝ որպեսզի ավարտեք պլանավորումը և հասկանաք համար գործողությունների առաջնահերթությունները:

Չարցրե՛ք խմբին, թե ինչ են նրանք կարծում ստացված պատկերի մասին: Առաջարկե՛ք նրանց քննարկել այն, ինչ ստացվել է:

Չարցրեք

1. Ելնելով խմբային աշխատանքի արդյունքներից՝ ի՞նչ առաջնահերթություններ եք տեսնում:
2. Ուղղություններից որո՞վ եք պատրաստ շարունակել աշխատել:
3. Ի՞նչը կարող է արդիական լինել այդ թեմաներով աշխատելիս:

Վարժություն. ամփոփիչ շրջան և հետադարձ կապ

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՋՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
20 րոպե	Ազատ տարածություն, այլաբանական քարտեր	Դասընթացի ավարտ, արդյունքների ամփոփում և հետադարձ կապ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք

Այսօրվա մեր աշխատանքը մոտենում է ավարտին, այդ պատճառով առաջարկում եմ անցնել ամփոփիչ շրջանին: Այսօր մենք մեր օրն սկսեցինք ընտրելով քարտեր, որոնք տեսանելի կերպով արտացոլում էին մեր ներքին վիճակը: Հիմա առաջարկում եմ ճիշտ նույնը՝ ընտրեք այն պատկերը, որը ձեզ դուր է գալիս այս պահին:

Երբ մասնակիցները կատարեն իրենց ընտրությունն ու վերադառնան շրջան, առաջարկեք որևէ մեկին սկսել ամփոփումը: Պատկերը նկարագրելուց բացի հարցրեք, թե յուրաքանչյուր մասնակցի համար ինչն էր այսօր կարևոր և ինչի վրա նրանք կցանկանային աշխատել հաջորդիվ: Շրջանն ամփոփեք սեփական քարտով և հարցրեք, արդյո՞ք մնացել են որևէ հարցեր, որոնք կարևոր է քննարկել խմբով:

Ընդհանուր շրջանից հետո շնորհակալություն հայտնեք բոլորին ակտիվ մասնակցության և սեփական մտքերով կիսվելու պատրաստակամության համար:

մոդուլ 4

Երիտասարդական քաղաքականության, խաղաղության և անվտանգության հարցերը գործնականում

Ուղեցույցը կազմված է 4 մոդուլից, որոնք առնչվում են խաղաղաշինությանն ու կոնֆլիկտների ուսումնասիրությանը: Չորրորդ մոդուլը՝ «Երիտասարդական քաղաքականության, խաղաղության և անվտանգության հարցերը գործնականում» նախատեսված է երկու սեսիայի համար՝ յուրաքանչյուրը 1.5 ժամ տևողությամբ: Այս մոդուլի հիմնական թեմաներն են՝

- ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի 2250 բանաձևի հիմնական բաղադրիչները,
- Երիտասարդների համար նոր հեռանկարների ընկալումը,
- Գործողությունների պլանավորումը հայաստանյան համատեքստում,
- Անձնական պլանավորում:

Սեսիա 4.1

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի 2250 բանաձևը. հնարավորություններ

Նպատակ	Ձևավորել 2250 բանաձևի ընկալումներ և ուսումնասիրել դրանք գործնական դաշտում 1.5 ժամ
Տևողություն	<ul style="list-style-type: none"> 2250 բանաձևի հիմունքների քննարկում, փաստաթղթի գործնական կիրառման քննարկում, բանաձևի շրջանակներում հնարավորությունների քննարկում, փոփոխությունների ընկալում:
Խնդիրներ	
Անհրաժեշտ ռեսուրսներ	Բավականաչափ տարածություն սենյակում, շրջանաձև դասավորված աթոռներ, որոնք կարելի է հեշտությամբ տեղաշարժել, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, A4 սպիտակ թուղթ, կաշուն թղթեր, 4 սեղան, թղթի սկոչ:

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԹԵՄԱ	ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ
5 րոպե	Տարածքի բացման շրջան	Խմբային աշխատանքի նախապատրաստում	Ազատ տարածություն
55 րոպե	2250 բանաձևի հիմնական սկզբունքները	2250 բանաձևի հիմնական սկզբունքների ուսումնասիրություն	Հեշտությամբ տեղաշարժվող աթոռներ, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ (12 հատ), A4 թուղթ, կաշուն թղթեր, 4 սեղան
20 րոպե	Բանաձևի կիրառում. հնարավորություններ	Բանաձևի շրջանակներում հնարավորությունների քննարկում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ
10 րոպե	Փոփոխությունների ընկալման վարժություն	Կարճ գործնական աշխատանք՝ փոփոխությունների մեր ընկալման վերաբերյալ	Ազատ տարածություն

Վարժություն. տարածքի բացման շրջան

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
5 րոպե	Ազատ տարածություն, շրջանաձև դասավորված աթոռներ, առկայության դեպքում՝ ծրագրի պաստառը	Խմբային աշխատանքի նախապատրաստում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն Աշխատանքն սկսելուց առաջ համոզվե՛ք, որ բոլոր մասնակիցները հարմարավետ կերպով տեղավորվել են իրենց տեղերում, ինպես նաև համոզվե՛ք, որ ֆլիպչարթը տեսանելի է բոլորի համար: Կարելի է նաև ստուգել կա արդյոք տարածքում ջուր, հստակեցնել կազմակերպչական հարցերը:

Ասացե՛ք (տեքստը մոտավոր է և կարող է հանգամանքներից ելնելով փոփոխվել)

Ուրախ եմ ձեզ տեսնել մեր դասընթացին: Ձեռնարկը, որով մենք կառաջնորդվենք դասընթացի ընթացքում, կազմվել է «Երիտասարդների մասնակցությունը որոշումների կայացման և խաղաղարարության գործում» ծրագրի շրջանակում, որն իրականացվել է «Խաղաղ փոփոխությունների նախաձեռնություն» միջազգային ՀԿ կողմից՝ «Դիլիջանի երիտասարդների համագործակցության կենտրոն» ՀԿ-ի հետ համատեղ և Միացյալ Թագավորության կառավարության Հակամարտությունների, կայունության և անվտանգության հիմնադրամի աջակցությամբ: Ծրագրի հիմնական նպատակն է խթանել երիտասարդների մասնակցությունը հասարակական և քաղաքական կյանքում՝ նպաստելով նրանց մասնակցությանը որոշումների կայացման տարբեր մակարդակներում, մասնավորապես, ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի 2250 բանաձևի շրջանակում:

Այսօր մենք կամփոփենք մեր դասընթացների շարքը: Չորրորդ մոդուլը տարբերվում է իր գործնական բնույթով: Մենք ոչ միայն կմտորենք երիտասարդական քաղաքականության հիմնական սկզբունքների մասին, այլև կստեղծենք ձեր խմբի քարտեզը՝ թե ինչպես արդեն իսկ այսօր, դուք կարող եք ազդել շրջապատող աշխարհի վրա տարբեր մակարդակներում: Նախ առաջարկում եմ անցկացնել դասական մեկնարկի շրջան, այսինքն կհսկվի, թե ինչպես եք ձեզ զգում և ինչ տրամադրվածություն ունեք:

Ուշադրություն Ցանկալի է, որ վարողը շրջանը սկսի իրենից՝ օրինակ ծառայելով: Սակայն սա արդեն ոչ առաջին մեկնարկային շրջանն է և կարելի է նախաձեռնությունը փոխանցել խմբին: Կարող եք օգտագործել «խոսող իր»՝ գործընթացը հեշտացնելու համար:

Վարժություն. 2250 բանաձևի հիմնական սկզբունքները (տես Հավելված 11, էջ 69 և 12, էջ 75-76)

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
55 րոպե	Հեշտությամբ տեղաշարժվող աթոռներ, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ (12 հատ), A4 թուղթ, կաշուն թղթեր, 4 սեղան	2250 բանաձևի հիմնական սկզբունքների ուսումնասիրություն

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Աշխատանքն սկսելուց առաջ բաժանվող նյութերից նախապատրաստե՛ք 2250 բանաձևի առանցքային սկզբունքները և թղթի սկզբնական փակցրե՛ք դրանք սենյակի տարբեր հատվածներում: Նախապատրաստե՛ք նաև կաշուն թղթերը, որոնք պետք է բաժանվեն մասնակիցներին՝ յուրաքանչյուրին 8-10 հատ:

Ասացե՛ք

Այսօր մենք ձեզ հետ ուսումնասիրելու ենք երիտասարդության, խաղաղության և անվտանգության 2250 բանաձևի հնարավորությունները, որն ընդունվել է ՄԱԿ-ի (Միավորված Ազգերի Կազմակերպություն) Անվտանգության խորհրդի կողմից: Պատերին փակցված են դրա առանցքային սկզբունքները, որոնց վրա հիմնված է այս փաստաթուղթը:

Հիմա ես ձեզնից յուրաքանչյուրին կփոխանցեմ կաշուն թղթեր: Աշխատանքի այս փուլն անհատական է: Դուք ունեք ժամանակ մտորելու և գրառելու սկզբունքներից յուրաքանչյուրի հիմնական ընկալումը անձամբ ձեզ համար: Դա կարող է լինել մեկ բառ կամ բառակապակցություն՝ 1-2 կաշուն թղթի վրա: Երբ պատրաստ լինեք, շրջեք սենյակով և փակցրեք կաշուն թղթերը համապատասխան սկզբունքների տակ: Եթե հասկացություններից որևէ մեկի վերաբերյալ հարցեր ունեք, խնդրում եմ դիմել անձամբ ինձ: Այստեղ չկան ճիշտ կամ սխալ պատասխաններ, կարևոր է, որ դուք կարողանաք կիսվել հենց ձեր ընկալմամբ:

ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԻ ՑԱՆԿ. Մասնակցություն (participation), Պաշտպանություն (protection), Կանխարգելում (prevention), Համագործակցություն (partnership), Ապառազմականացում (disengagement), Երիտասարդներ (young people) և Որոշումների կայացում (decision making):

Երբ մասնակիցներն ավարտեն անհատական աշխատանքը, տարածքը նրանց հետ միասին պատրաստեք հաջորդ փուլի համար՝ սրահի տարբեր մասերում դրեք 4 սեղան, որոնց վրա տեղափոխեք երկուական առանցքային սկզբունք՝ կաշուն թղթերի հետ միասին: Կարևոր է, որ բոլոր կաշուն թղթերն առկա լինեն սկզբունքների հետ միասին: Նաև սեղաններին նախապես դրեք Ֆլիպչարթ թղթեր և դրանց վրա արտագրեք երկուական առանցքային սկզբունք. այնտեղ հայտնվելու է դրանց նկարագրությունը: Մասնակիցներին բաժանեք 4 հոգանոց խմբերի (ցանկալի է դա անել այնպես, որ մասնակիցները նախկինում նույն կազմով հայտնված չլինեն):

ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ. հիմա մենք մոտեցանք հաջորդ փուլին: Շնորհակալ եմ սկզբունքների ձեր անձնական ընկալման համար. բոլոր գաղափարները մենք հաշվի կառնենք: Այժմ աշխատելու ենք խմբերով: Յուրաքանչյուր սեղանին կա բանաձևի երկու առանցքային սկզբունք: Դուք ժամանակ կունենաք աշխատել բոլոր սեղանների շուրջ: Այժմ գործելու է լավագույն ձևակերպման սկզբունքը, բայց խնդրում եմ հիշել, որ անպայման չէ, որ այն լինի ամենակարճը: Եւ այսպես, յուրաքանչյուր խումբ մոտենում է նոր սեղանին և աշխատում 7 րոպե՝ կաշուն թղթերը կամ նախորդ խմբի աշխատանքը ուսումնասիրելու համար և, կամ լրացումներ, կամ փոփոխություններ կատարելու սկզբունքների նկարագրության մեջ: 7 րոպեն լրանալուն պես ես ձեզ ազդանշան կտամ և դուք, ժամացույցի սլաքի ուղղությամբ, կտեղափոխվեք դեպի հաջորդ սեղանը: Գնացի՛նք:

Ուշադրություն

Կարևոր է հետևել ոչ միայն ժամանակին՝ հավասարություն ապահովելու համար, այլև որպեսզի գրեթե բոլոր գրառված արդյունքները նշվեն: Հիշեցրե՛ք, որ կարևոր է, որպեսզի տարբեր տեսակետները տեղ գտնեն, և հարցի այնպիսի ձևակերպում գտնել, որը կմիավորի այդ տարբեր տեսակետները:

Այն բանից հետո, երբ բոլոր խմբերը կաշխատեն բոլոր սեղանների մոտ (28 րոպե), խնդրեք յուրաքանչյուր խմբին ընտրել մեկական ներկայացուցիչ, որը կներկայացնի առանցքային սկզբունքների ընկալման վերաբերյալ խմբային աշխատանքի արդյունքները:

Ասացե՛ք

Այժմ մենք ներկայացնելու ենք մեր աշխատանքի արդյունքները: Ես խնդրում եմ ձեզ ներկայացնել ձեր ընկալումը երկու սկզբունքի վերաբերյալ՝ յուրաքանչյուրը 2 րոպե: Եւ միայն բոլոր ներկայացումներից հետո կարող եմք հարցեր տալ կամ լրացումներ կատարել:

Ուշադրություն

Կարևոր է այս փուլում մասնակիցներին վերադարձնել ընդհանուր շրջան, որպեսզի բոլորը տեսնեն ներկայացնողին, ինչպես նաև կարողանան նստել կանգնած աշխատանքից հետո:

Ասացե՛ք

Հիմա մենք ունենք առանցքային հասկացությունների մեր սեփական սահմանումները: Ես գուցե կարող եմ մի քանի բան ավելացնել իմ կողմից՝ ձեր ընկալումը լրացնելու համար (ըստ անհրաժեշտության): Արդյո՞ք մնացին որևէ հարցեր, և արդյոք հիմա ավելի հստակ է ձեր ընկալումները:

Վարժություն. բանաձևի կիրառումը. հնարավորություններ

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
20 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	Բանաձևի շնորհիվ նոր հնարավորությունների ուսումնասիրություն

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Հաջորդ փուլը սկսելուց առաջ համոզվե՛ք, որ հիմնական սկզբունքները գրառված են Ֆլիպչարթի վրա, սակայն դեռևս տեսանելի չեն մասնակիցների համար:

Ասացե՛ք

2250 բանաձևը պարզապես լավ սկզբունքների հավաքածու չէ, այն նաև կարևոր միջազգային փաստաթուղթ է՝ մարդու իրավունքների հռչակագրի նման: Այն, նախևառաջ իրավական հիմք է սեփական իրավունքների և հնարավորությունների պաշտպանության համար: Եւ այսպես, ի՞նչ կարող է բանաձևը տալ երիտասարդներին:

1. Նոր խոսք՝ հանրային կյանքում երիտասարդության մասնակցության և որոշումների կայացման վրա ազդեցություն ունենալու շուրջ,

2. երիտասարդների կողմից կայացված որոշումների հետ հաշվի նստելու և լեզի-տիմության զգացողություն,
3. երիտասարդության նկատմամբ հավասարը հավասարին վերաբերմունք,
4. երիտասարդների հնարավորությունների հետ հաշվի նստելու մոտեցում «մեծերի» կողմից,
5. երիտասարդների և այլ սոցիալական խմբերի միջև համագործակցության բարձրացում,
6. բռնի ծայրահեղականության հակադարձման միջոց,
7. մասնակցություն ռազմավարական զարգացման առանցքային ծրագրերի մշակմանը,
8. բանաձևի արդյունավետության մշտադիտարկում:

Ուշադրություն

Նախ կարդացե՛ք ամբողջ ցանկը, այնուհետև թույլ տվե՛ք մասնակիցներին անդրադառնալ յուրաքանչյուր կետին: Հարցրե՛ք նրանց արդյո՞ք նրանք բանաձևի այսպիսի կիրառումն իրատեսական են համարում, և ի՞նչը կարող է օգտակար լինել:

Քննարկման շրջանից հետո հարցրե՛ք մասնակիցներին, թե ինչպե՞ս կարելի է նման հնարավորություններն օգտագործել իրական կյանքում: Նախ լսե՛ք նրանց, այնուհետև առաջարկե՛ք բանաձևը մշակողների հնարավորությունների ցանկը և առաջարկե՛ք համեմատել իրենց տարբերակների հետ:

1. **Գիտելիքի տարածում.** եթե ավելի շատ մարդիկ իմանան իրենց հնարավորությունների մասին, նրանք կկարողանան օգտվել դրանցից:
2. **Ճահերի պաշտպանություն.** մտածե՛ք, թե ի՞նչ ուղերձ կցանկանայիք առաջ տանել, և ինչպե՞ս է դա հնարավոր:
3. **Լռքինգ.** սա շահերի պաշտպանության շարունակությունն է գործողությունների մակարդակում այն մարդկանց համար, որոնք իրավասու են որոշումներ կայացնել:
4. **Համագործակցությունների խթանում.** ոչ միայն ձեր հասակակիցների, այլև այլ մարդկանց հետ:
5. **Բանաձևի քննարկում.** կարող եք կազմակերպել գործնական հանդիպումներ՝ քննարկելով այն ձեր համատեքստում:
6. **Ռեսուրսների մոբիլիզացիա.** բանաձևը հնարավորություն է տալիս երիտասարդներին բարձրաձայնել իրենց զարգացման համար անհրաժեշտ խնդիրները:

Վարժություն. փոփոխությունների ընկալում

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՉՐԱԺԵՃՑ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
10 րոպե	Ազատ տարածություն	Մեր՝ փոփոխությունների ընկալման կիրառում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք

Այժմ առաջարկում եմ շեղվել և մի փոքր շարժվել: Բաժանվե՛ք զույգերի և կանգնե՛ք ձեր զույգի հետ դեմ դիմաց: Դուք ունե՛ք 30 վայրկյան, որպեսզի գննե՛ք միմյանց՝ փորձելով հիշել բոլոր մանրամասները: Հիմա կխնդրեմ զույգից մեկ մասնակցի շրջվել մեջքով դեպի իր զուգընկերը և փակել աչքերը: Կարևոր է, որ դուք ազնվորեն չտեսնե՛ք, թե ինչ է տեղի ունենում՝ վարժության իմաստը պահպանելու համար: Այժմ նրանք, ովքեր իրենց տեղերում են մնացել ունեն մեկ թույլ իրենց արտաքինում որևէ փոփոխություն կատարելու համար, սակայն այնպես, որ զուգընկերը գրեթե չնկատի փոփոխությունը: Աչքերը փակող մասնակիցները կարող են հետ շրջվել և բացել աչքերը: Նրանք ևս ունե՛ք մեկ թույլ՝ նկատելու համար, թե ինչն է փոխվել: Կարող եք հարցեր տալ, մինչև կգտնե՛ք բոլոր փոփոխությունները: Փոխվում ենք դերերով: Զույգի մյուս մասնակիցներն են շրջվում և փակում աչքերը, իսկ դուք մեկ թույլով ընթացքում կատարում եք փոփոխություններ: Հետ ենք շրջվում, ունենք մեկ թույլ փոփոխությունները գտնելու համար: Շնարհակալություն բոլորին, եկե՛ք վերադառնանք ընդհանուր շրջան:

Ասացե՛ք

Այժմ, երբ մենք վերադարձանք ընդհանուր շրջան, ինչպե՞ս եք ձեզ զգում: Ինչպե՞ս էիք փոխում ձեր արտաքինը: Ինչ որ բան էիք փոխում, թե՞ հեռացնում ինչ որ բան: Իսկ կարո՞ղ էիք ինչ որ բան ավելացնել: Ինչպե՞ս են ընդհանրապես կատարվում փոփոխությունները. Արդյո՞ք դրանք միշտ կապված են կորստի հետ, թե՞ դրանք կարող են այն բանի նշանը լինել, որ որևէ նոր բան է ավելացել:

Ուշադրություն

Հարցերը տվե՛ք մեկ առ մեկ և բավականաչափ ժամանակ տվե՛ք պատասխանների համար, որպեսզի մասնակիցները կարողանան ձևավորել իրենց սեփական պատասխանները և ոչ թե ձեր կարծիքը: Կարևոր է վերադառնալ 2250 բանաձևին և դրա մեջ տեսնել փոփոխությունների նոր հնարավորություն, սակայն այն տեսանկյունից, որ ինչ որ բան է ավելանում՝ առանց փոխելու կամ վերացնելու նախկինը:

Սեսիա 4.2

Առաջնահերթություններ և պլանավորում

Նպատակ

Ուսումնասիրել 2250 բանաձևի սկզբունքների կիրառման հնարավորությունները Հայաստանում, կիրառական քայլերի և անհատական փոփոխությունների պլանավորում, դասընթացային միջավայրի և բոլոր մոդուլների փակում:

Տևողություն

1.5 ժամ

Խնդիրներ

- տեղայնացնել 2250 բանաձևի սկզբունքները Հայաստանի համատեքստում,
- անհատական հնարավորությունների ուսումնասիրություն,
- ստեղծել խմբի «խաղաղության քարտեզը»,
- դասընթացային միջավայրի փակում:

Անհրաժեշտ ռեսուրսներ Բավականաչափ տարածություն սենյակում, շրջանաձև դասավորված աթոռներ, որոնք կարելի է հեշտությամբ տեղաշարժել, ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, կպչուն թղթեր, թղթե սկոչ:

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԹԵՄԱ	ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ
20 րոպե	Տեղայնացնել 2250 բանաձևի սկզբունքները Հայաստանի համատեքստում	Սկզբունքների կիրառումը Հայաստանում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ
5 րոպե	Վարժություն հնարավորությունների մասին	Անհատական հնարավորությունների ընդլայնում գործնականում	Ազատ տարածություն
40 րոպե	«Խաղաղության քարտեզ»	Հետագա գործողությունների պլանավորում տարբեր մակարդակներում	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, կպչուն թղթեր, թղթի սկոչ
25 րոպե	Ամփոփիչ շրջան և հետադարձ կապ բոլոր մոդուլների վերաբերյալ	Արդյունքների ամփոփում և հետադարձ կապ բոլոր մոդուլների վերաբերյալ	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ և ազատ տարածություն

Վարժություն. 2250 բանաձևի սկզբունքների տեղայնացում Հայաստանի համատեքստում

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՉՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
20 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	սկզբունքների տեղայնացում Հայաստանի համատեքստում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն Աշխատանքն սկսելուց առաջ փակցրե՛ք բանաձևի սկզբունքներով բաժանվող նյութերը պատերին այնպես, որ դրանք տեսանելի լինեն բոլորի համար: Մասնակիցների կողմից սկզբունքների նկարագրություններով ֆլիպչարթները փակցրե՛ք կողքը, որպեսզի դրանք օգնեն վարժությունը կատարելիս:

Ասացե՛ք Կարող է թվալ, որ բանաձևի սկզբունքները գրեթե անթերի են, բայց երբ մենք վերադառնում ենք իրական կյանքի պայմաններին, դա կարող է այդքան էլ այդպես չլինել: Եկե՛ք մտածենք այն մասին, թե այս պահին ի՞նչպես են դրանք արտացոլված Հայաստանում և թե ի՞նչ կարելի է անել իրավիճակը փոխելու համար: Եւ այսպես, աշխատելու ենք զույգերով՝ ձեզնից աջ նստած մասնակցի հետ: Միասին մտորելու ենք առնվազն մեկ սկզբունքի մասին:

Հրահանգներ Ձեր զույգի հետ ընտրե՛ք մեկ սկզբունք, որի վերաբերյալ 7 րոպեի ընթացքում փորձելու եք գտնել հետևյալ հարցերի պատասխանները.

1. Ի՞նչ վիճակում է այդ սկզբունքն այսօր Հայաստանում:
2. Ի՞նչ պետք է տեղի ունենա, որպեսզի իրավիճակը փոխվի դեպի լավը:

Ժամանակի լրանալուն պես մասնակիցների հետ վերադարձե՛ք ընդհանուր շրջան և առաջարկե՛ք հերթով քննարկել սկզբունքները: Շատ ժամանակ մի տրամադրե՛ք քննարկմանը, սակայն արտահայտվելու հնարավորություն ընձեռե՛ք: Կարևոր է, որպեսզի հնչի ոչ միայն քննադատություն երկրի իրավիճակի հանդեպ, այլ՝ քննարկվեն գործնական փոփոխություններ:

Վարժություն. հնարավորություններ

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՉՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
5 րոպե	Ազատ տարածություն	Անհատական հնարավորությունների ընդլայնում գործնականում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն Սկսելուց առաջ ստուգե՛ք, կա՞ն արդյոք խմբում հատուկ կարողություններով անձիք և առաջարկե՛ք կամավոր մասնակցություն:

Ասացե՛ք Խնդրում եմ բոլորին շրջան կազմել: Ասացե՛ք, քանի՞ անգամ մեկ րոպեի ընթացքում ձեզնից յուրաքանչյուրը կարող է մեկ ոտքի վրա թռչկոտել: Պատրաստ եք փորձել: Ես էլ ձեզ հետ կթռչկոտեմ, որպեսզի արդար լինի: Գնացի՛նք:

Ուշադրություն Հստակեցրե՛ք, որ պարտադիր չէ, որ թռիչքները բարձր լինեն: Վայրկյանաչափի վրա ֆիքսե՛ք 30 վայրկյան և անընդհատ ոգևորե՛ք խմբին ասելով, որ քիչ է մնացել:

Կանգնեցրե՛ք ժամանակը և հարցրե՛ք, թե ում մոտ ինչ ցուցանիշներ են գրանցվել: Սովորաբար դրանք ավելի բարձր են, քան կանխատեսվում էր: Դրանից հետո ասացե՛ք, որ կարող են կրկնապատկել իրենց ցուցանիշները, քանի որ ընդամենը 30 վայրկյան էր տրամադրվել թռչկոտելուն:

Ասացե՛ք Ի՞նչ եք կարծում, ինչի՞ մասին էր այս վարժությունը: Ի՞նչու էի ես ձեզ չարչարում: Կարծում եմ, մենք հաճախ թերազնահատում ենք մեր հնարավորությունները, չնայած մեզնից յուրաքանչյուրն ունի մեծ ներուժ, որը բացահայտելու համար պետք է միայն քաջություն:

Վարժություն. «խաղաղության քարտեզ»

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
40 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ, կաչոն թղթեր, թղթի սկոչ	Տարբեր մակարդակներում հետագա գործողությունների պլանավորում

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն

Աշխատանքն սկսելուց առաջ նախապատրաստեք ազատ պատ, թղթե սկոչ և կաչոն թղթեր, որպեսզի մասնակիցները կարողանան իրենց պատասխանները փակցնել աղյուսակի սյունակներում: A4 թղթերի վրա գրեք ստորև ներկայացված աղյուսակի երեք սյունակների վերնագրերը:

Ասացե՛ք

Ես հավատում եմ, որ փոփոխություններն սկսվում են մեզնից յուրաքանչյուրից և միայն մեզնից: Այդ պատճառով, քանի որ մենք մոտենում ենք ոչ միայն այսօրվա ավարտին, այլև մեր ողջ դասընթացի ավարտին, ես խնդրում եմ հիշել այն ամենը, ինչի մասին խոսել ենք: Մտածեք այն մասին, որ խաղաղաշինությունը շատ ավելի լայն և բազմակողմանի է, քան ձեզ կարող էր թվալ նախկինում: Եկե՛ք սկսենք պլանավորել այն, ինչ կարող ենք սկսել անել արդեն այսօր:

Մասնակիցները հիշում են, թե ինչի մասին են նրանք խոսել այս օրերին և պատրաստ են պլանավորել իրենց հետագա գործողությունները: Նրանք բաժանվում են փոքր խմբերի և պատասխանում են հետևյալ հարցերին՝

Հարցեր

1. Ի՞նչ կարող ենք մենք անել մեր անձնական խաղաղությունը կառուցելու համար:
2. Ի՞նչ կարող ենք մենք անել մեր մտերիմների համար խաղաղություն կառուցելու համար:
3. Ի՞նչ կարող ենք մենք անել մեր հասարակության համար խաղաղություն կառուցելու համար:

Քննարկումից հետո յուրաքանչյուր մասնակից նստում և ինքնուրույն գրառում է իր անհատական պատասխաններն այս երեք հարցերին, ինչից հետո բոլորը շրջանով արտահայտում են իրենց մտքերն ու պլանները և փակցնում դրանք պատի վրա՝ սյունակներում: Աղյուսակն ունի հետևյալ տեսքը.

Խաղաղության հնարավորություններն ինձ համար	Խաղաղության հնարավորություններն իմ մտերիմների համար	Խաղաղության հնարավորությունները հասարակության համար

Ասացե՛ք

Ինչի՞ մասին եք հիմա մտածում: Ի՞նչ է պետք, որպեսզի ձեր պլանները դառնան իրական գործողություններ: Ահա մեր «խաղաղության քարտեզը», այն խոսում է մեր առջև արդեն իսկ բաց հնարավորությունների մասին: Յուրաքանչյուրը կարող է աշխարհը դեպի լավը փոխի գոնե իր շուրջ, իսկ հետո նաև ուրիշների շուրջ:

Վարժություն. ամփոփիչ շրջան և հետադարձ կապ բոլոր մոդուլների վերաբերյալ

ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	ՆՊԱՏԱԿ
25 րոպե	Ֆլիպչարթ գրատախտակ և թուղթ, մարկերներ	Արդյունքների ամփոփում և հետադարձ կապ՝ բոլոր մոդուլների վերաբերյալ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասացե՛ք

Ավարտին է մոտենում մեր այսօրվա օրն ու ողջ դասընթացը: Առաջարկում եմ մտովի անցնել առաջին մոդուլից մինչև այս պահը՝ վերհիշելով մեր զգացողություններն ու փորձառությունները: Հիմա ես կբացեմ ընդհանուր շրջանը, որտեղ կխնդրեմ պատասխանել մի քանի հարցի, ինչպես նաև հնարավորություն կտամ կիսվելու ձեր մտքերով, եթե լինեն ցանկացողներ:

Ուշադրություն

Ֆլիպչարթի վրա նկարեք երեք սյունակ, որոնցից մեկի մեջ նկարեք ճամպրուկ, մյուսի մեջ՝ հարցական նշան և երրորդի մեջ՝ աղբաման: Մասնակիցները պատասխանելու են հետևյալ հարցերին.

1. **Ճամպրուկ.** սա անսահմանափակ ճամպրուկ է, որի մեջ կարելի է տեղավորել ամեն ինչ, անգամ այն բաները, որոնք հնարավոր չէ ձեռք տալ: Ի՞նչն եք պատրաստ ձեզ հետ տանել այն ամենից, ինչ լսեցիք այս դասընթացի ընթացքում:
2. **Աղբաման.** կախարդական աղբաման, ուր կարելի է նետել ոչ միայն ձեր հոգ-նածությունն, այլև այն ամենը, ինչից ուզում եք ազատվել:
3. **Հարցական նշան.** այստեղ մնում է տարածություն հարցերի կամ երկընտրանքների համար, և եթե ժամանակ մնա, մենք կփորձենք միասին պատասխանել դրանց:

Ուշադրություն

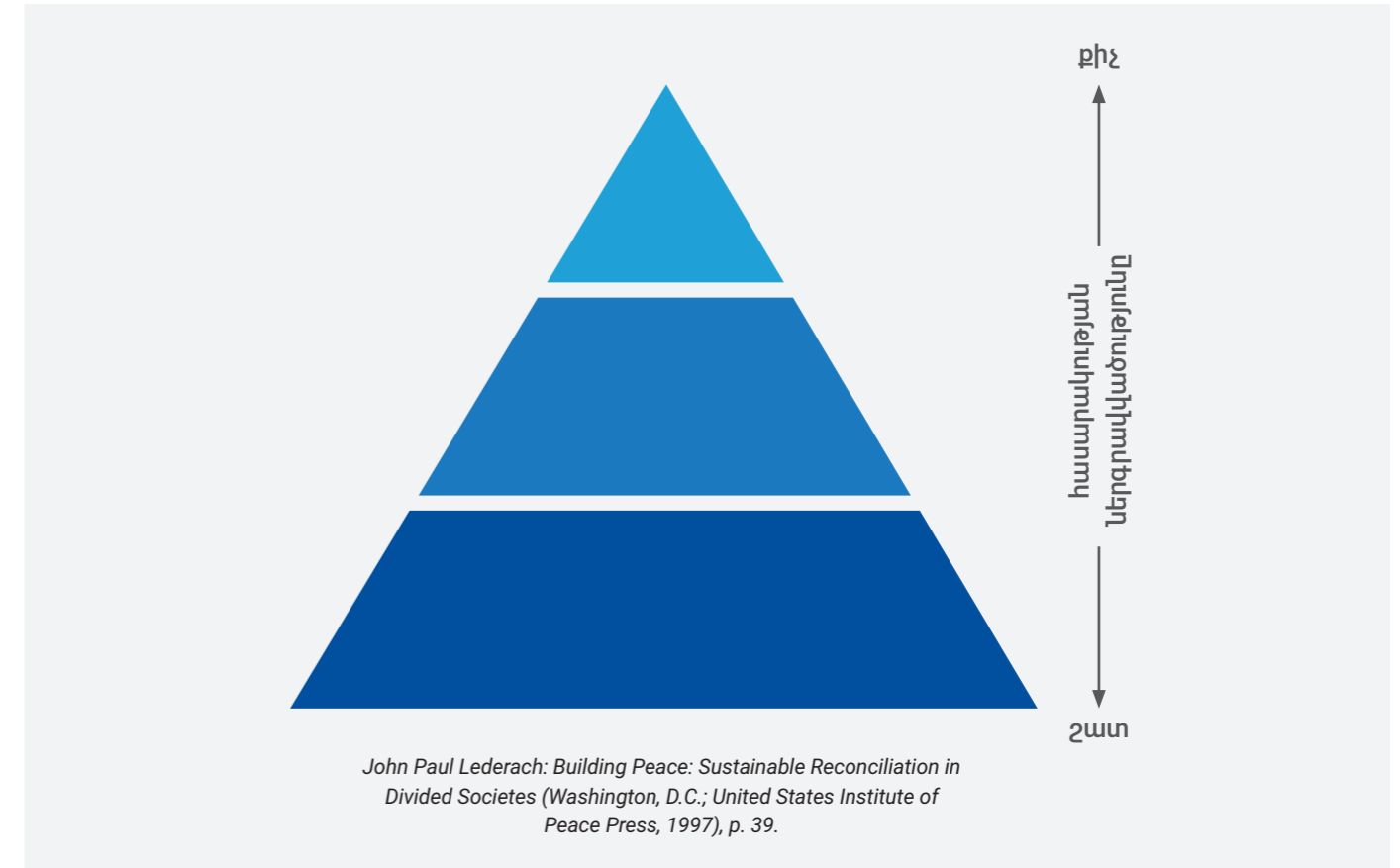
Ճատ կարևոր է մասնակիցներին ուղղորդել. եթե նրանք ուզում են իրենց հետ որևէ բան տանել, հստակեցրեք, թե արդյո՞ք դա ինչ որ գիտելիք, վարժություն, թե հասկացություն է: Դա կօգնի նրանց համակարգել իրենց ընկալումը: Նաև ժամանակ հատկացրեք նրանց զգացմունքների և երախտագիտության համար, քանի որ սա ամփոփիչ շրջան է, և հնարավոր է, որ նրանք խմբին ասելիք ունեն: Չմոռանա՛ք կիսվել նաև ձեր մտքերով և զգացողություններով:

Ասացե՛ք

Շնորհակալություն համատեղ աշխատանքի համար: Ուզում եմ հավատալ, որ խաղաղության այս «քարտեզը», որը մենք այսօր ստեղծեցինք, շատ շուտով կյանքի կկոչվի: Շնորհակալ եմ ձեր ժամանակի, ջանքերի և աշխատելու պատրաստակամության համար: Ցտեսություն:

հավելվածներ

Հավելված 1 Խաղաղաշինության «Բուրգ»

ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿՆԵՐ

ՎԵՐԻՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ

Բարձրաստիճան ղեկավարներ՝ ռազմական, քաղաքական, կրոնական առաջնորդներ

ՄԻՋԻՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ

Հասարակական կազմակերպություններ, մտավորականներ, լրագրողներ, կրթության ոլորտի գործիչներ

ՍՏՈՐԻՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ

Համայնքային / տեղական առաջնորդներ
Տեղական հասարակական կազմակերպություններ

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Պաշտոնական բանակցություններ, գիտադարձի կնքում

Դասընթացներ կոնֆլիկտների լուծման վերաբերյալ, կոնֆլիկտող կողմերի մասնակիցների միջև հանդիպումներ և աշխատանքներ կոնֆլիկտող կողմերի միջև վստահության վերականգնման շուրջ

Խաղաղության հանձնաժողովներ, աշխատանքներ ուղղված կարծրատիպերի վերափոխմանը, հետ-կոնֆլիկտային հոգեբանական աշխատանքներ

Հավելված 2

Դերային խաղ «Նարինջ»

ՇՈՒԿԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

Դուք վաճառող եք շուկայում: Ձեզ մոտ մնացել է 17 նարինջ, որոնք արդեն այդքան էլ թարմ չեն: Եթե դուք դրանք այսօր չվաճառեք, ապա չեք կարողանա իրացնել ապրանքը և կունենաք կորուստ: Ձեզ պետք է վաճառել նարինջները յուրաքանչյուրը առնվազն մեկ դոլարով՝ այն գնով, որով դուք դրանք գնել եք, այսինքն ստանալ 17 դոլար 17 նարինջի դիմաց:

ԴԵՂԱԳՈՐԾ

Դուք դեղագործ եք: Դուք նարինջի միջուկից պատրաստում եք բացառիկ դեղ, որն օգնում է քաղցկեղով հիվանդ երեխաներին: Եւ ահա դուք ստացել եք 17 սրվակի շտապ պատվեր, որը պետք է հանձնել մինչև վաղը: Դուք միայն մեկ օր ունեք: Ձեզ հատկացրել են 10 դոլար 17 նարինջ գնելու համար: Պետք է հենց հիմա գնեք դրանք, այլապես չեք հասցնի պատրաստել դեղը:

ԴԵՂԱԳՈՐԾ

Դուք կոսմետոլոգ եք: Դուք նարինջի կեղևից պատրաստում եք բացառիկ քսուք, որը երիտասարդեցնում է մաշկը: Դուք շտապ պատվեր ունեք՝ պատրաստելու 17 սրվակ քսուք, որը պետք է հանձնեք վաղը: Դուք ունեք 10 դոլար 17 նարինջի համար:

Հավելված 3

Գծապատկեր «Սառցաբեկոր»

ԴԻՐՔԵՐ

- Պահանջներ, որոնք սառցաբեկորի գազաթն են միայն, այսինքն տեսանելի են, բայց հիմքում կան ավելի խորը խնդիրներ
- Կոնֆլիկտի ժամանակ կողմերի դիրքերը հաճախ անհամատեղելի են
- Դիրքերի շուրջ գրեթե անհնար է հասնել համաձայնության
- Դիրքերը հիմնված են շահերի վրա

ՇԱՅԵՐ

- Դիրքերի իրական աղբյուրները
- Դժվար բացատրվող, բայց իրական խնդիրներ
- Կոնֆլիկտի ժամանակ հաճախ կողմերի շահերը համընկնում են
- «Ինչու» հարցադրումը օգնում է դիրքերից տեղափոխվել շահերի մակարդակ
- Շահերը հիմնված են պահանջմունքների վրա

ՊԱՅԱՆՁՄՈՒՆՔՆԵՐ

- Մարդկանց հիմնարար կարիքները, որոնք անհրաժեշտ է բավարարել
- Մարդկանց գործողությունների հիմքը

Հավելված 4

Վարժություն «Ճշգրտում». ճիշտ հարցի ձևակերպում

Երկխոսության մեջ ճիշտ հարցի հիմնական սկզբունքները.

- Այն բաց է, և ցանկալի է, որ չենթադրի այո կամ ոչ պատասխան:
- Այն չեզոք է: Մեր հարցով մենք չենք փորձում դրդել զրուցակցին որևէ պատասխանի և չենք պիտակավորում խոսակցության առարկան:
- Այն էթիկայի առումով կոռեկտ է: Մենք չենք տալիս այնպիսի հարցեր, որոնք կարող են հունից հանել զրուցակցին կամ անհարմար դրության մեջ դնել:
- Այն խորն է: Երկխոսության ժամանակ հարցերն օգնում են մասնակցին հասկանալ իր զգացմունքները, շահերն ու կարիքները՝ այս կամ այն իրավիճակում:
- Այն միտված է համագործակցության: Երբ մենք մտածում ենք հետագա անելիքների մասին, հարցը դնում ենք այնպես, որ այն զրուցակցին դրդի համագործակցության և բաց հնարավորությունների և ոչ առճակատման կամ մրցակցության:

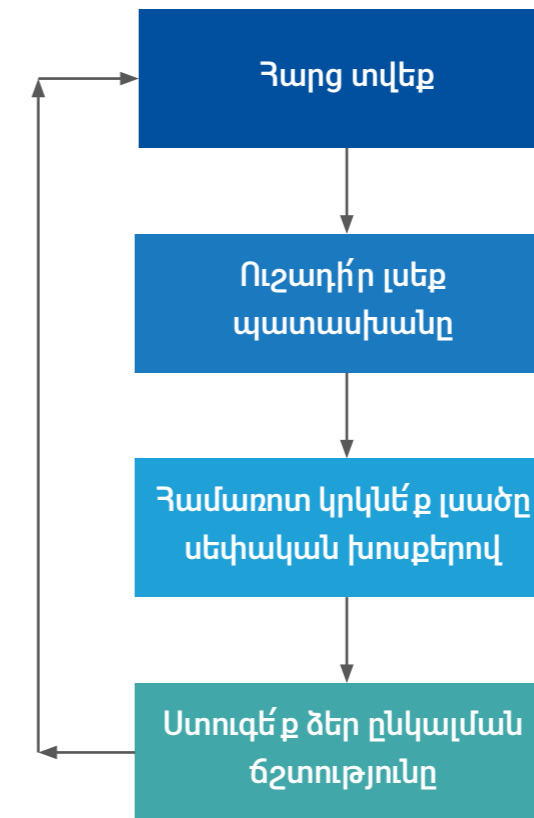
Բառակապակցություններ, որոնք օգնում են ձևակերպել բաց հարց.

- «Պատմիր ինձ ավելին-ի մասին»
- «Ի՞նչ նկատի ունեք, երբ ասում եք.... »
- «Խնդրում եմ ինձ բացատրեք, թե ինչպե՞ս է ստացվել, որ»
- «Ինչպե՞ս կուզենայիք լուծել այս խնդիրը»
- «Ինչպիսի՞ ելք եք տեսնում այս իրավիճակից»

Հավելված 5

Վարժություն «Օղակ»

Մասնակիցներն աշխատում են զույգերով: Մասնակիցներից մեկը հիշում է կոնֆլիկտային իրավիճակ, իսկ դիմացի մասնակիցը զարգացնում է լսելու և վերաձևակերպելու հմտությունը: Այնուհետև զույգը փոխվում է դերերով:

- Օրինակ՝
Խնդրում եմ պատմել,
թե ինչ է եղել:*
- Հիշե՛ք ոչ վերբալ
արձագանքների մասին:*
- Դուք ասում եք, որ ձեզ
հատկապես նեղացրեց այն, որ...:
Արդյո՞ք ես ձեզ ճիշտ եմ
հասկանում:*
- Հիշե՛ք «փակ» և «բաց»
հարցերի մասին,
«վերաձևակերպման» մասին,
և «իսկ ի՞նչ եթե...»
հարցերի մասին:*

Հավելված 6

«Ես-ուղերձի» փուլերը

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ	ՕՐԻՆԱԿ
Իրավիճակ	ԵՐԲ ... (ներկայացրեք ձեզ համար տհաճ իրավիճակը)
Ինչ եք զգում	ԵՍ զգում եմ ... ԵՍ անհանգստանում եմ... ԻՆՁ համար տհաճ է ...
Պատճառը	ՔԱՆԻ ՈՐ ... ՈՐՈՎՅԵՏԵՎ ...
Խնդրանքը/ Հնարավոր հետևանքները	ԵՍ կուզենայի, որ ... ԵՍ կնախընտրեի ... ԵՍ ուրախ կլինեի, եթե ... կամ ԵՍ ստիպված եմ ... Եթե նորից կրկնվի ԵՍ հարկադրված կլինեմ ...

Հավելված 7

«Ես-ուղերձի» իրավիճակներ

ԻՐԱՎԻՃԱԿ 1. Դուք ձեր ընկերոջ հետ պայմանավորվել եք հանդիպել, իսկ նա ուշանում է 40 րոպե: Փողոցում ցուրտ է, դուք մրսում եք, բայց սպասում եք ձեր ընկերոջը: Նրա գալու պահին դուք արդեն շատ բարկացած եք: Դուք բարևում եք և նստում սրճարանում, ու դուք արդեն պատրաստ եք արտահայտել ձեր զգացմունքները: Ձևակերպե՛ք ձեր ասելիքը Ես-ուղերձի միջոցով:

ԻՐԱՎԻՃԱԿ 2. Դուք դասընթացավար եք և արդեն 2րդ օրն է, ինչ աշխատում եք խմբի հետ: Մասնակցներն ակտիվորեն մասնակցում են գործընթացին, սակայն ամեն անգամ սուրճի ընդմիջումից հետո ուշանում են առնվազն 10 րոպե, ինչի արդյունքում դուք կորցնում եք աշխատանքային ժամանակ և չեք հասցնում անել այն ամենը, ինչ նախատեսել էիք: Ձևակերպե՛ք դասընթացավարի Ես-ուղերձը մասնակիցներին:

ԻՐԱՎԻՃԱԿ 3. Դուք բիզնես կազմակերպությունում բաժիններից մեկի ղեկավարն եք: Դուք հավանում եք ձեր ղեկավարին, նա պրոֆեսիոնալ է, սակայն շփման մեջ երբեմն դրսևորում է ագրեսիա՝ հավանաբար չնկատելով դա: Հերթական անգամ, երբ նա կոպիտ է պատասխանում ձեզ ինչ-որ գործի վերաբերյալ, դուք որոշում եք, որ իրավիճակը փոխելու ժամանակն է: Ձևակերպե՛ք Ես-ուղերձ:

ԻՐԱՎԻՃԱԿ 4. Դուք հաճախ երթևեկում եք ձեր ընկերոջ հետ՝ իր մեքենայի առջևի նստարանին: Երբեմն ձեզ թվում է, որ նա այդքան էլ չի նկատում հետիոտներին և հաճախ չափազանց մոտ է անցնում նրանց: Դուք նրան ասում եք այդ մասին, բայց նա միայն բարկանում է և ձեզ առաջարկում նստել ղեկին: Մի կողմից դուք ձեզ մեղավոր եք զգում, բայց մյուս կողմից՝ ձեզ համար կարևոր է, որ ձեր խոսքը լսված լինի: Ձևակերպե՛ք Ես-ուղերձ:

ԻՐԱՎԻՃԱԿ 5. Դուք պատանու ծնող եք, ով, ըստ ձեզ, հաճախ մոռանում է ատամները լվանալ քնելուց առաջ: Դուք հասկանում եք, որ երեխան արդեն բավականին մեծ է, բայց և անհանգստանում եք և չեք ուզում, որ նրա մոտ ատամների խնդիրներ սկսեն ու նա ստիպված լինի ատամնաբույժի այցելել: Ձևակերպե՛ք Ես-ուղերձ:

ԻՐԱՎԻՃԱԿ 6. Դուք պատանու ծնող եք, ով պատրաստվում է ընկերների հետ մեկնել ամառանոց՝ գիշերակացով: Ձեր որդին արդեն բավականին մեծ է, բայց սա առաջին անգամն է լինելու, երբ նա առանց մեծերի ինչ-որ տեղ է գնում՝ գիշերակացով: Ձևակերպե՛ք Ես-ուղերձ մոր անունից, ով անհանգստանում է որդու համար և ցանկանում է քննարկել նրա հանգստի պայմանները:

ԻՐԱՎԻՃԱԿ 7. Դուք ձեր գործընկեր դասընթացավարի հետ աշխատում եք համայնքներում: Դուք զգում եք, որ աշխատանքի ձևը փոխվել է և դա երբեմն խանգարում է խմբին: Ավելի հստակ՝ ձեր գործընկերն առաջ է ընկնում իր հարցերով՝ չսպասելով, որ մասնակիցներն արտահայտվեն: Դուք հասկանում եք ձեր համագործակցության կարևորությունը, իսկ ձեր գործընկերը նաև ձեր ընկերն է, սակայն ձեզ համար կարևոր է նաև աշխատանքը, և դուք հասկանում եք, որ պետք է խոսել այն մասին, որ մասնակիցներին արտահայտվելու բավարար հնարավորություն ընձեռվի: Ձևակերպե՛ք Ես-ուղերձ:

Հավելված 8

«Երկխոսության» սկզբունքներ

- 1

ԼՍԵՔ, ուրիշ ոչինչ մի ասեք և ենթադրություններ մի արեք:
- 2

ԽՈՍԵՔ միմիայն ձեր անունից: Միայն ձեր անունից դուք կարող եք վստահորեն խոսել: Խուսափեք այնպիսի բառերից, ինչպիսին են՝ «միշտ», «երբեք», «բոլորս էլ», «ինքնստիճան»:
- 3

ԽՈՍԱՓԵՔ գնահատականներ տալուց, մի շեղվեք այլ թեմաների վրա, երբ լսում եք դիմացինին: Եթե սկսեք դատողություններ անել ձեր մտքում, թե ինչն է ձեզ դուր գալիս, ինչը չէ, ապա դիմացինին լսելու փոխարեն, դուք ինքներդ ձեզ հետ կխոսեք:
- 4

ԼՍԵՔ, որպեսզի հասկանաք, այլ ոչ թե համաձայնեք դիմացինի հետ: Հիշեք, երկխոսության հիմնական նպատակն է լսել այն ամենի մասին, ինչի մասին նախկինում չգիտեիք:
- 5

ՏՎԵՔ ճշգրտող հարցեր կամ այնպիսի հարցեր, որոնց պատասխանները ձեզ հնարավորություն կտան ավելի լավ հասկանալ լսածը:

- 6

ՎԵՐՑՐԵՔ դադարներ՝ մտածելու ժամանակ ունենալու համար, նաև, որպեսզի դիմացինը ժամանակ ունենա ձեզ հասկանալ:
- 7

ԽՈՍԵԼ պետք է հերթով, հետեւեք, որ դիմացինն էլ խոսելու ժամանակ ունենա:
- 8

ՇԱՐՈՆԱԿԵՔ երկխոսությունը, նույնսիկ եթե դա հեշտ չի թվում: Մի ամփոփվեք ձեր մեջ, նույնիսկ եթե ինչ-որ խոսք ձեզ ցավ է պատճառում: Խոսեք այն ամենի մասին, ինչը ձեզ ցավ է պատճառում:
- 9

Պահպանեք ԳԱՂՏՆԻՈՒԹՅՈՒՆԸ: Ուրիշների հետ զրուցելիս, մի հրապարակեք այն մարդկանց անունները, ում հետ դուք երկխոսել եք:

Հավելված 9

«Երկխոսություն» դերային խաղի սցենար

Ուշադրություն

Դերերի քանակը նախատեսված է 15 հոգու համար, բայց կարելի է ադապտացնել խաղն ըստ դասընթացի մասնակիցների թվի: Կարելի է ավելացնել քաղաքացիական ակտիվիստների կամ, ասենք, երիտասարդ ծնողների թիվը:

- Ֆասիլիտատորներ՝ 2 հոգի
- Քաղաքապետ և փոխքաղաքապետ՝ 2 հոգի
- Հանքի տնօրեն և տնօրենի տեղակալ՝ 2 հոգի
- Քահանա և եկեղեցու խոնարհ ծառա՝ 2 հոգի
- Երիտասարդ ծնողներ՝ 4 հոգի
- Քաղաքացիական ակտիվիստներ՝ 3 հոգի

ԴԵՐԵՐ

Ֆասիլիտատորներ

Դուք առաջիկա հանդիպման ֆասիլիտատորներն եք: Հանդիպման թեման քաղաքի կենտրոնում նախատեսված շինարարության հարցն է: Քաղաքի բնակիչները որոշելու են, թե ինչ պետք է կառուցեն կենտրոնական հատվածում եկեղեցի, թե հանգստի գոտի երեխաների համար: Հատկացված տարածքը շատ փոքր է, այդ իսկ պատճառով հնարավոր է այդ երկու տարբերակներից մեկը կառուցել: Ձեզ հրավիրվել են քաղաքային իշխանությունները, որպեսզի օգնեք գտնել որևէ լուծում, որը կբավարարի բոլորին: Ձեր խնդիրն է հանդես գալ ներածական խոսքով (սկարագրել առաջիկա հանդիպման ընթացքում ձեր դերը), ծանոթանալ մասնակիցների հետ և լսել, թե այս հանդիպման արդյունքում նրանցից յուրաքանչյուրն ինչի է ցանկանում հասնել: Եթե քննարկումից հետո դեռ որոշ ժամանակ մնա, կարող եք անցնել խնդրի հանգուցալուծման տարբերակների քննարկմանը: Հանդիպման ընդհանուր տևողությունը 45 րոպե է:

Քաղաքային իշխանություններ

Քաղաքային իշխանություններն անհանգստացած են քաղաքում տիրող իրավիճակի համար: Դուք գիտեք, որ հանքի տնօրենը և նրա թիմը մեծ ազդեցություն ունի քաղաքում: Նա հարգված մարդ է և բացել է շատ աշխատատեղեր, նաև կարիքի դեպքում ֆինանսապես աջակցում է քաղաքապետարանին: Հանքի տնօրենը ցանկանում է տեսնել եկեղեցի քաղաքի կենտրոնում և ոչ մի ուրիշ բան: Մյուս կողմից, կա քաղաքացիական ակտիվիստների և ծնողների մի խումբ, որը, որպես ձեր պոտենցիալ ընտրազանգված, զգալի մաս է կազմում: Նրանք կտրականապես դեմ են եկեղեցու կառուցմանը եւ ցանկանում են կենտրոնում տեսնել հանգստի գոտի: Դուք, որպես իշխանությունների ներկայացուցիչներ, նախապատրաստվում եք գալիք ընտրություններին և ցանկանում եք անել ամեն ինչ այնպես, որպեսզի վերընտրվեք:

Հանքի ներկայացուցիչներ

Դուք հանքի ներկայացուցիչներն եք՝ քաղաքի կարևորագույն ձեռնարկության ներկայացուցիչներ: Ձեզ մոտ է աշխատում բնակչության մեծ մասը՝ այն էլ լավ աշխատավարձով: Դուք հաճախ հանդես եք գալիս որպես տարբեր միջոցառումների և նախագծերի հովանավոր, քանի որ կարծում եք, որ որոշումներ կայացնելիս դուք ավելի շատ ձայն ունեք, քան մյուսները: Ավելին, դուք գիտեք, որ գործող իշխանությունները պարտական են ձեզ, քանի որ նրանց շատ եք սատարել: Հանքի տնօրենը շատ մտահոգված է հոգևոր զարգացման խնդիրներով, քանի որ նա խստորեն հավատում է, որ քաղաքի կենտրոնում պետք է հայտնվի եկեղեցի, քանի որ միակ եկեղեցին գտնվում է քաղաքի սահմաններից դուրս և անհարմար է այնտեղ գնալ:

Եկեղեցու ներկայացուցիչներ

Դուք քաղաքի եկեղեցական համայնքի ներկայացուցիչներ եք: Ձեր միակ եկեղեցին գտնվում է քաղաքի սահմաններից դուրս, և բնակիչներին շատ անհարմար է այնտեղ հասնել: Այժմ քաղաքի կենտրոնում եկեղեցի կառուցելու հնարավորություն կա, իսկ հին եկեղեցին այլ նպատակների կծառայի: Դուք ամբողջովին կիսում եք եկեղեցու կառուցման գաղափարը և գիտեք, որ հանքի տնօրենն էլ, իր հերթին, կիսում է ձեր կարծիքը: Ավելին, դուք պատրաստ եք քաղաքի իշխանություններին հիշեցնել, որ ձեր քաղաքը շատ կրոնական է, և որ եկեղեցին կարող է շրջապատում պահպանել անհրաժեշտ մշակութային մակարդակը:

Երիտասարդ ծնողներ

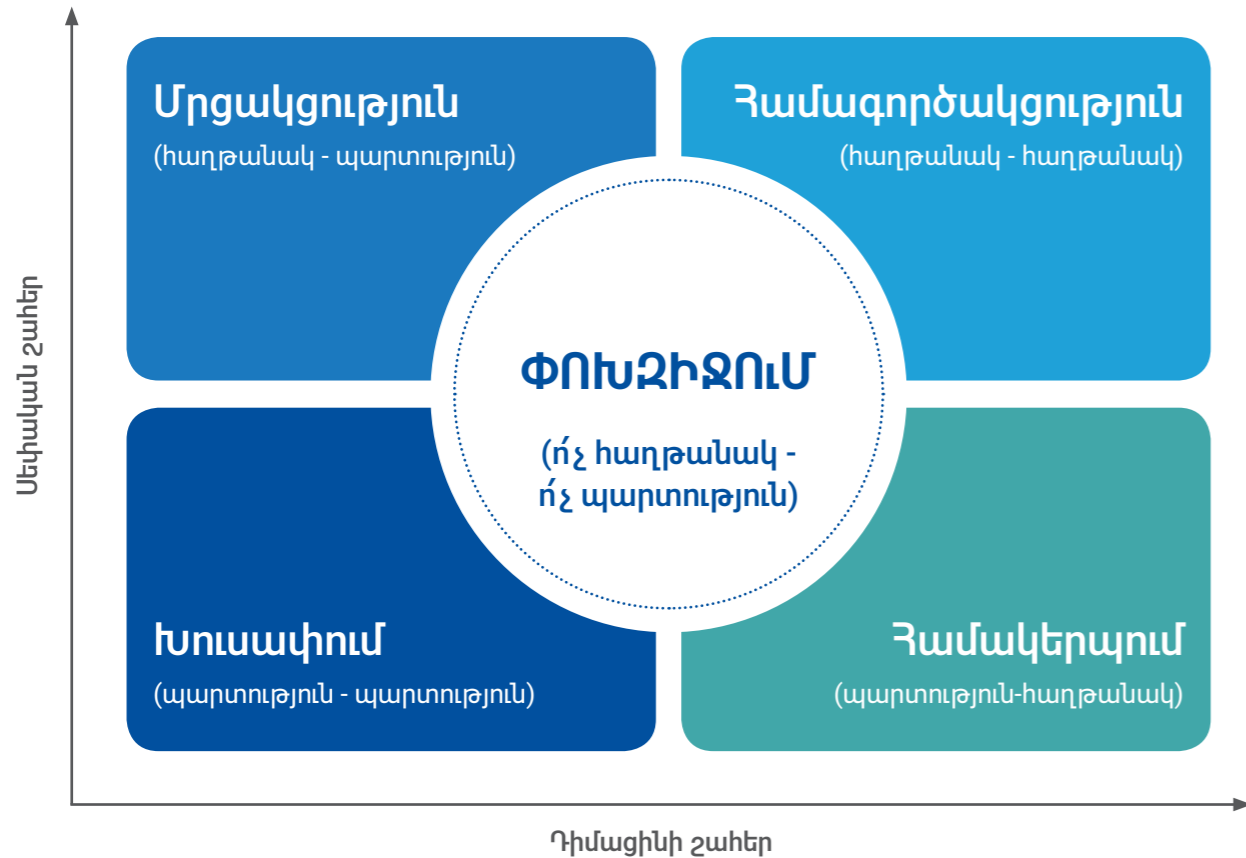
Դուք մի խումբ երիտասարդ ծնողներ եք, ովքեր հոգնել են այն փաստից, որ քաղաքային իշխանություններն ամեն անգամ փորձում են առաջ տանել իրենց որոշումները: Դուք գիտեք, որ քաղաքը չունի նորմալ հանգստի գոտի և հատկապես երեխաների հետ զբոսնելու հարմար վայր: Եւ ահա, երբ հնարավորություն կա նման տարածք կառուցելու, իշխանությունները փորձում է եկեղեցի կառուցել: Դուք շատ վրդովված եք այս ամենից և ուզում եք հիշեցնել, որ երեխաները պետք է կարողանան զբոսնել, այլ ոչ թե պարզապես աղոթել:

Քաղաքացիական ակտիվիստներ

Դուք ակտիվիստների մի խումբ եք, որոնց քաղաքի զարգացման ծրագրերը բոլորին է հայտնի: Դուք աջակցում եք երիտասարդ ծնողներին, որոնք մշակել են հանգստի գոտու կանաչապատման նախագիծ: Բայց դուք գիտեք նաև, որ հանքավայրի տնօրենն ու քաղաքապետը աջակցում են քահանային այս հարցում, ինչը ձեզ անչափ վրդովեցնում է: Դուք չեք ցանկանում, որ փողով ու ազդեցությամբ լուծվեն բոլոր հարցերը և պատրաստ եք բարձրացնել ձեր ձայնի կարևորության հարցն առաջիկա ընտրությունների ժամանակ, եթե տեսնեք, որ իրավիճակը դուրս է գալիս վերահսկողությունից:

Հավելված 10

Վարքագծի ռազմավարությունները կոնֆլիկտում

Միավորված
ազգերի
կազմակերպություն

S/RES/2250 (2015)*

Անվտանգության
խորհուրդ

Դեկտեմբերի 9, 2015թ.

Հավելված 11

ԲԱՆԱԶԵՎ 2250 (2015թ.)

Ընդունվել է Անվտանգության խորհրդի 7573-րդ նիստում 2015 թ. դեկտեմբերի 9-ին:

Անվտանգության խորհուրդը,

Հիմք ընդունելով 1325 (2000), 1820 (2008), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015) բանաձևերը և Անվտանգության խորհրդի նախագահի՝ ահաբեկչությանը հակազդելու 2178 (2014) և 2195 (2014) բանաձևերն ու խաղաղաշինության վերաբերյալ S / PRST / 2015/11 և S / PRST / 2012/29 և S / PRST 2015/2 հայտարարությունները,

Հիմք ընդունելով զինված հակամարտությունների ժամանակ քաղաքացիական անձանց պաշտպանության մասին 1265 (1999) և 1894 (2009) բանաձևերը,

Հաշվի առնելով Միավորված ազգերի կազմակերպության կանոնադրական նպատակներն ու սկզբունքները և Կանոնադրության համաձայն Անվտանգության խորհրդի առաջնային պատասխանատվությունը՝ միջազգային խաղաղության և անվտանգության պահպանման գործում,

Ամրագրելով, որ սույն բանաձևի համատեքստում սահմանվում է երիտասարդների 18-29 տարիքային խումբը, միաժամանակ նշելով, որ տարիքային սահմանափակումները կարող են փոփոխվել կախված ազգային և միջազգային մակարդակներում առկա դրույթներից, ներառյալ երիտասարդների տարիքային սահմանափակման մասին Գլխավոր ասամբլեայի A/RES/50/81 և A/RES/56/117 բանաձևերում տեղ գտած դրույթը,

Գիտակցելով, որ այսօր երիտասարդությունն ամենամեծ տոկոսն է կազմում աշխարհի բնակչության տարիքային հարաբերակցության մեջ, և որ զինված հակամարտության հետևանքով տուժած մարդկանց մեջ, հաճախ հենց երիտասարդներն են ամենամեծ թիվը կազմում,

Մտահոգություն հայտնելով, որ խաղաղ բնակչության շրջանում երիտասարդներն ամենաշատն են տուժում զինված հակամարտություններից՝ այդ թվում որպես փախստականներ և ներքին տեղահանվածներ, ինչպես նաև, երիտասարդների կրթության և տնտեսական հնարավորությունների մատչելիության խափանման գործընթացը խիստ ազդեցություն է ունենում կայուն խաղաղության և հաշտեցման խնդիրների վրա,

Ընդունելով, որ երիտասարդները կարևոր և դրական ներդրում ունեն խաղաղության և անվտանգության պահպանման ու խթանման գործում,

Չաստատելով, որ երիտասարդները կարևոր դերակատարություն ունեն հակամարտությունների կանխարգելման և լուծման գործում՝ հանդես գալով որպես խաղաղապահ և խաղաղարար ջանքերի ներառականության ու հաջողության գրավական,

Գիտակցելով, որ երիտասարդները պետք է ակտիվորեն ներգրավված լինեն հարատև խաղաղության ճանապարհի և արդարության ու հաշտեցման գործում, և որ երիտասարդների մեծ թիվը հանդիսանում է եզակի ժողովրդագրական առավելություն, որը կարող է նպաստել հարատև խաղաղությանը և տնտեսական զարգացմանը, եթե լինեն երիտասարդների ներառականությունն ապահովելու մեխանիզմներ,

Ընդունելով, որ բռնության և բռնի ծայրահեղականության արմատականացման աճը երիտասարդության շրջանում սպառնում է կայունությանն ու զարգացմանը, որը հաճախ կարող է խափանել խաղաղության ապահովման ջանքերն ու նպաստել հակամարտությունների էսկալացիային, ինչպես նաև, շեշտելով երիտասարդության շրջանում արմատականության և ահաբեկչության աճի դեմ պայքարի կարևորությունը,

Մտահոգություն հայտնելով գլոբալացված հասարակությունում ահաբեկիչների կողմից նոր տեղեկատվական և հաղորդակցման տեխնոլոգիաների, մասնավորապես՝ ինտերնետի օգտագործման աճի արդյունքում երիտասարդներին հավաքագրելու և ահաբեկչական գործողությունների դրդելու, նրանց ֆինանսավորելու և նախապատրաստելու խնդիրը, ինչպես նաև, ընդգծելով ՄԱԿ-ի անդամ պետությունների կարևոր առաքելությունը՝ կանխելու ահաբեկիչների կողմից տեխնոլոգիաների, հաղորդակցությունների և ռեսուրսների կիրառումը ահաբեկչական գործողություններ իրականացնելու նպատակով, միևնույն ժամանակ՝ հարգելով մարդու իրավունքներն ու հիմնարար ազատությունները և միջազգային օրենսդրությամբ նախատեսված այլ պարտավորությունները,

Գիտակցելով այն կարևոր ներուժը, որ երիտասարդները կարող են ունենալ բռնի ծայրահեղականության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի գործում, թույլ չտալով խաթարել սոցիալ-տնտեսական զարգացման և տարածաշրջանային ու միջազգային անվտանգության ապահովման գործընթացները,

Ի նկատի ունենալով, որ Գլխավոր քարտուղարը ավարտին է հասցնում Բռնի ծայրահեղականության կանխարգելման գործողությունների պլանը՝ ներառելով երիտասարդների մասնակցության, առաջնորդության և ներուժի օգտագործման հնարավորությունը ՄԱԿ-ի ռազմավարության մեջ,

Չաշվի առնելով երիտասարդների համար մշակված գործողությունների միջազգային ծրագիրը, խաղաղաշինության գործում երիտասարդների մասնակցության սկզբունքները, 2015թ-ի օգոստոսին կայացած երիտասարդության, խաղաղության և անվտանգության համաշխարհային ֆորումը, երիտասարդության, խաղաղության և անվտանգության Ամմանի հռչակագիրը, 2015թ-ի սեպտեմբերին կայացած

երիտասարդական համաշխարհային զագաթնաժողովը ընդդեմ բռնի ծայրահեղականության և բռնի ծայրահեղականության կանխարգելման և խաղաղության խթանման գործողությունների օրակարգը, և գիտակցելով դրանց դերը երիտասարդների ներառական մասնակցության ու հակամարտություններում և հետպատերազմյան իրավիճակներում խաղաղության հաստատման գործում,

Ընդունելով անդամ երկրների տարածաշրջանային ու միջազգային կազմակերպությունների շարունակական ջանքերը՝ երիտասարդներին ներգրավելու խաղաղության հաստատման և պահպանման գործում,

Խրախուսելով անդամ պետություններին՝ մշակելու զարգացմանն ուղղված ՄԱԿ-ի միասնական մոտեցում՝ հակամարտությունների կանխարգելման, երկարաժամկետ կայունություն ու կայուն խաղաղություն ապահովելու վերաբերյալ և, այս առումով, կարևորելով սոցիալական, տնտեսական, քաղաքական, մշակութային և կրոնական մեկուսացման խնդիրների, անհանդուրժողականության, ինչպես նաև բռնի ծայրահեղականության և ահաբեկչության խնդիրներին համապատասխան արձագանքելու անհրաժեշտությունը,

Գիտակցելով, որ հակամարտությունների և հետպատերազմյան գործընթացներում երիտասարդների պաշտպանությունը և խաղաղ գործընթացներին նրանց մասնակցությունը կարող է էապես նպաստել միջազգային խաղաղության և անվտանգության պահպանմանն ու խթանմանը, և համոզված լինելով, որ զինված հակամարտությունների ժամանակ քաղաքացիական անձանց, այդ թվում նաև երիտասարդների պաշտպանությունը պետք է լինի հակամարտությունները լուծելու և խաղաղություն հաստատելու համապարփակ ռազմավարության կարևոր մասը,

Չդում անելով Միջազգային քրեական դատարանի Չոմֆի կանոնադրության համապատասխան դրույթներին:

Մասնակցություն

1. **Չորդորում է** անդամ պետություններին խթանել երիտասարդների ներկայացվածությունն ահաբեկչության հիմք հանդիսացող բռնի ծայրահեղականության դեմ պայքարում, տեղական, ազգային, տարածաշրջանային և միջազգային կառույցների տարբեր մակարդակներում որոշումների կայացման գործընթացներում՝ նպաստելով հակամարտությունների կանխարգելման և լուծման խնդիրներին և, ըստ անհրաժեշտության, հաշվի առնել խաղաղության գործընթացներում երիտասարդների մասնակցության համար մշակված մեխանիզմները,

2. **Կոչ է անում** բոլոր պատկան մարմիններին, խաղաղության թեմայով բանակցությունների ու համաձայնագրերի հաստատման գործընթացում ներգրավել երիտասարդներին և հաշվի առնել նրանց տեսակետները՝ գիտակցելով, որ երիտասարդների մարգինալացումը կարող է վտանգել կայուն խաղաղության հաստատման գործընթացը, մասնավորապես ներառելով այնպիսի ասպեկտներ, ինչպիսիք են.

ա) երիտասարդների կարիքները հայրենադարձության և վերաբնակեցման ընթացքում, ինչպես նաև ռեաբիլիտացիայի, վերաինտեգրման և հետպատերազմյան վերականգնման ժամանակահատվածում,

բ) միջոցառումներ, որոնք կարող են աջակցել խաղաղության հաստատման երիտասարդական տեղական նախաձեռնություններին և հակամարտությունների լուծման գործընթացներին և որոնք կներգրավեն երիտասարդներին՝ նպաստելու

խաղաղության համաձայնագրերի իրականացման խնդիրներին,

գ) գործողություններ, որոնք կարող են խթանել երիտասարդների մասնակցությունը խաղաղության հաստատման և հակամարտությունների լուծման գործընթացներում,

3. **Ընդգծում է** Անվտանգության խորհրդի առաքելությունների կարևորությունը՝ հաշվի առնելով երիտասարդների մասնակցության հետ կապված նկատառումները, ներառյալ, տեղացի և միջազգային երիտասարդական խմբերի հետ խորհրդակցությունները,

Պաշտպանություն

4. **Կոչ է անում** զինված հակամարտությունների բոլոր կողմերին խստորեն պահպանել մարդու իրավունքների վերաբերյալ միջազգային իրավունքի նորմերը, ներառյալ 1949 թվականի Ժնևյան Կոնվենցիաներով և 1977 թ. լրացուցիչ Արձանագրություններով երիտասարդներին վերաբերող պարտականությունները,

5. **Կոչ է անում** անդամ պետություններին պահպանել 1951 թ-ի Կոնվենցիայով և 1967 թ-ի Արձանագրությամբ ամրագրված Փախստականների կարգավիճակի վերաբերյալ պարտավորությունները, 1979 թվականի կանանց նկատմամբ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին Կոնվենցիայի և լրացուցիչ Արձանագրության դրույթները, ինչպես նաև 1999 թ-ի Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին Կոնվենցիայի դրույթները,

6. **Կոչ է անում** անդամ պետություններին վերջ տալու, հետաքննելու և հետապնդելու ցեղասպանության, մարդկության դեմ հանցագործությունների, պատերազմական հանցագործությունների և այլ դաժան հանցագործությունների համար մեղադրվող անձանց, որոնք հետապնդել են քաղաքացիական անձանց, ներառյալ երիտասարդներին, հիշատակելով, որ հանցագործությունների համար անպատժելիության դեմ պայքարն ամրապնդվել է Միջազգային քրեական դատարանի, Ժամանակավոր և համանման տրիբունալների ու ազգային տրիբունալների ստեղծման շնորհիվ,

7. **Կոչ է անում** զինված հակամարտությունների բոլոր կողմերին ձեռնարկել անհրաժեշտ միջոցներ՝ սեռական և գենդերային բռնության բոլոր ձևերից մարդկանց, այդ թվում երիտասարդներին պաշտպանելու,

8. **Վերահաստատում է**, որ պետությունները պետք է հարգեն և ապահովեն բոլոր անհատների, ներառյալ երիտասարդների մարդու իրավունքները՝ իրենց երկրներում գործող ազգային օրենսդրության և միջազգային իրավունքի նորմերին համապատասխան և վերահաստատում է, որ սեփական բնակչությանը ցեղասպանություններից, պատերազմական հանցագործություններից, էթնիկ զտումներից և մարդկության դեմ ուղղված հանցագործություններից պաշտպանելու առաջնային պատասխանատվությունը կրում է պետությունը,

9. **Հորդորում է** անդամ պետություններին գործադրել միջազգային իրավունքի նորմերին համապատասխան միջոցառումներ, որոնք կապահովեն զինված հակամարտության և հետպատերազմյան իրավիճակում քաղաքացիական անձանց, ներառյալ երիտասարդների, պաշտպանությունը,

Կանխարգելում

10. **Հորդորում է** անդամ պետություններին ստեղծել այնպիսի պայմաններ, որ երիտասարդները ստանան պատշաճ աջակցություն՝ մասնակցելու բռնությունը կանխարգելող գործողություններին՝ նպաստելով սոցիալական համախմբմանն ուղղված ջանքերին,

11. **Կարևորում է** երիտասարդների համար այնպիսի քաղաքականությունների մշակումը, որոնք կնպաստեն խաղաղության հաստատմանն ուղղված ջանքերին, այսինքն՝ սոցիալ-տնտեսական և տեղական տնտեսությունների զարգացման, ինչպես նաև երիտասարդների զբաղվածության, մասնագիտական պատրաստվածությանն ու ձեռներեցության խթանմանը միտված ծրագրերին,

12. **Կոչ է անում** անդամ պետություններին աջակցել երիտասարդներին ստանալու խաղաղության թեմայով որակյալ կրթություն՝ նպաստելով քաղաքական և քաղաքացիական գործընթացներում երիտասարդների կառուցողական ներգրավվածությանը,

13. **Կոչ է անում** բոլոր համապատասխան դերակատարներին տարածել խաղաղության, հանդուրժողականության, միջմշակութային և միջկրոնական երկխոսության մշակույթը՝ խթանելով երիտասարդների մասնակցությունը բռնության, ահաբեկչության, այլատյացության և խտրականության բոլոր ձևերի կանխման գործընթացներում,

Գործընկերություններ / համագործակցություն

14. **Հորդորում է** անդամ պետություններին ավելացնել քաղաքական, ֆինանսական, տեխնիկական և նյութատեխնիկական աջակցությունը երիտասարդներին՝ հիմք ընդունելով նրանց կարիքներն ու խաղաղությանն ուղղված ջանքերում մասնակցության անհրաժեշտությունը՝ հակամարտությունների և հետպատերազմյան իրավիճակներում և համապատասխան կառույցների կողմից ձեռնարկված միջոցառումներին համահունչ, այդ թվում, ՄԱԿ-ի խաղաղության հաստատման աջակցության գրասենյակի, ՄԱԿ-ի խաղաղության հաստատման հիմնադրամի, ՄԱԿ-ի Հարգացման ծրագրի, ՄԱԿ-ի բնակչության հիմնադրամի, ՄԱԿ-Կանայք և ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով գերագույն հանձնակատարի գրասենյակի, ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատարի, ՄԱԿ-ի թմրամիջոցների և հանցավորության դեմ պայքարի գրասենյակի և այլ համապատասխան մարմինների ու դերակատարների,

15. **Կարևորում է** խաղաղության հաստատման հանձնաժողովի հանգուցային դերակատարությունը երիտասարդների շրջանում բռնության և բռնության ծայրահեղականության արմատականության դեմ գործում՝ ներառելով երիտասարդներին զինված հակամարտություններին հաջորդող խաղաղության հաստատման ռազմավարությունների մշակման գործում,

16. **Խրախուսում է** անդամ պետություններին ներգրավել համապատասխան տեղական կառույցներին և հասարակական կազմակերպություններին ռազմավարությունների մշակման գործում՝ հակազդելու ահաբեկչական գործողություններ հրահրող բռնի ծայրահեղական խոսքին, ի նպաստ բռնության ծայրահեղականության մերժմանը, ի զորակցություն երիտասարդներին, ընտանիքներին, կանանց, կրոնական, մշակութային և կրթության ոլորտի առաջնորդներին և քաղաքացիական հասարակության բոլոր շահագրգիռ խմբերին որդեգրել մոտեցումներ՝ ուղղված բռնի ծայրահեղականության դեմ,

Ապառազմականացում և վերաինտեգրում

17. **Խրախուսում է** բոլոր նրանց, ովքեր ներգրավված են զինաթափման, ապառազմականացման և վերաինտեգրման հարցերում՝ հաշվի առնել զինված հակամարտությունից տուժած երիտասարդների կարիքները, մասնավորապես.

(ա) ապացույցների վրա հիմնված և գենդերազգային զբաղվածության հնարավորությունները երիտասարդների համար, ներառյալ երիտասարդների զբաղվածության ազգային գործողությունների ծրագրերի մասնակցային մշակումը՝ հաշվի առնելով կրթության, զբաղվածության և վերապատրաստման փոխկապակցված դերը երիտասարդների մարզինալացման կանխարգելման գործում,

(բ) երիտասարդների կարողությունների և հմտությունների ամրապնդման ուղղությամբ համապատասխան աշխատանքների իրականացումն ըստ աշխատաշուկայի պահանջների և հիմնված խաղաղության մշակույթի արժեհամակարգի վրա,

գ) երիտասարդների կողմից առաջնորդվող խաղաղաշինական կազմակերպությունների աջակցությունը, որոնք կարող են նպաստել երիտասարդների զբաղվածության և ձեռնարկատիրության ծրագրերի խթանմանը,

18. Հաստատում է պատրաստակամությունը՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության Կանոնադրության 41-րդ հոդվածի համաձայն միջոցառումների ձեռնարկման համատեքստում՝ հաշվի առնելով դրանց հնարավոր ազդեցությունը բնակչության, ներառյալ երիտասարդության վրա,

Հետագա քայլեր

19. **Հորդորում է** Միավորված ազգերի կազմակերպության զեկուցողներին և Գլխավոր քարտուղարի հատուկ բանագնացներին ու ներկայացուցիչներին, այդ թվում՝ Գլխավոր քարտուղարի երիտասարդության և երիտասարդ փոխստականների հարցերով հատուկ բանագնացներին, բարելավել զինված հակամարտությունների և հետպատերազմյան իրավիճակներում երիտասարդների կարիքներին ուղղված համակարգման և փոխգործակցության աշխատանքները,

20. **Հանձնարարում է** Գլխավոր քարտուղարին անցկացնել խաղաղության գործընթացներում երիտասարդների մասնակցության վերաբերյալ հետազոտություն՝ տեղական, ազգային, տարածաշրջանային և միջազգային մակարդակներում նրանց արդյունավետ մասնակցության վերաբերյալ առաջարկություններով, որը հետագայում կտրամադրվի Անվտանգության խորհրդին և Միավորված ազգերի կազմակերպության բոլոր անդամ պետություններին,

21. **Հանձնարարում է** Գլխավոր քարտուղարին իր զեկուցում ներառել խորհրդի օրակարգում գտնվող իրավիճակների համատեքստում սույն բանաձևի իրագործման ուղղությամբ ձեռնարկված միջոցները, այդ թվում զինված հակամարտություններում երիտասարդության մասին տեղեկատվությունը և նրանց վիճակը բարելավելու միջոցառումների ցանկը՝ կանխարգելման, գործընկերության, մասնակցության, պաշտպանության, ապառազմականացման և վերաինտեգրման վերաբերյալ,

22. **Որոշում է** ակտիվորեն շարունակել աշխատանքներն այս ուղղությամբ:

Հավելված 12

ՄԱԿ Անվտանգության խորհրդի 2250 բանաձև (2015թ.)՝

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

= ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԿԱՆԱՅՔ ԵՎ ՏՂԱՄԱՐԴԻԿ

Այսօր աշխարհում **ԱՄԵՆԱՃԱՏ** թվով երիտասարդներն են ապրում և հաճախ հենց երիտասարդներն են, որ ամենաշատն են տուժում կոնֆլիկտներից:

Երիտասարդների **ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ** սահմանափակումները շեշտակիորեն նվազեցնում են հարատև խաղաղության և հաշտեցման հեռանկարները:

Երիտասարդները պետք է ակտիվորեն մասնակցեն կայուն **ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՐԴԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՀԱՇՏԵՑՄԱՆ** ձևավորման հարցերում:

Հասարակությունում երիտասարդների մեծ թվի առկայությունը **ՅՈՐՈՒՀԱՏՈՒԿ ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ** առավելություն է ընձեռում, որը կարող է նպաստել հարատև խաղաղության հաստատմանը և տնտեսական բարեկեցության ձևավորմանը՝ միայն այն դեպքում, եթե **ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ** նպաստում է երիտասարդների **ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾՈՒԹՅԱՆԸ** այդ գործընթացներում:

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

- ՄԱԿ-ի անդամ պետությունները պետք է մշակեն կոնֆլիկտների կանխարգելման և լուծման բոլոր մակարդակներում որոշումների կայացման գործում երիտասարդների մասնակցության հնարավոր տարբերակներ,
- Բոլոր այն կառույցները, որոնք մասնակցում են խաղաղության համաձայնագրերի բանակցություններին, պետք է հաշվի նստեն երիտասարդների տեսակետների հետ:

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

- Ռազմական կոնֆլիկտի բոլոր մասնակիցները պետք է գործադրեն բոլոր ջանքերը՝ պաշտպանելու քաղաքացիական անձանց, ներառյալ երիտասարդներին, սեռական և սեռով պայմանավորված բռնությունից,
- Պետությունները պետք է հարգեն իրենց տարածքում ապրող բոլոր մարդկանց իրավունքները, ներառյալ երիտասարդների:

ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՈՒՄ

- Պետությունները պետք է ստեղծեն այնպիսի պայմաններ, որ երիտասարդներն ստանան անհրաժեշտ աջակցություն և զերծ մնան բռնության տարբեր դրսևորումներից,
- Բոլոր համապատասխան կառույցները պետք է խթանեն խաղաղության, հանդուրժողականության, միջմշակութային և միջկրոնական երկխոսության մշակույթը:

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

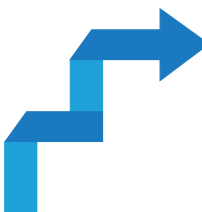
- Պետությունները պետք է ավելի մեծ ջանքեր ներդնեն՝ խթանելու խաղաղության գործընթացներում երիտասարդների մասնակցությունը՝ քաղաքական, տեխնիկական և կազմակերպչական առումով,
- Պետությունները պետք է ընդգրկեն համապատասխան տեղական համայնքների և հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներին՝ պայքարելու բռնի ծայրահեղականության դեմ:

ԱՊԱՌԱՋՄԱԿԱՆԱՑՈՒՄ ԵՎ ՎԵՐԱԻՆՏԵԳՐՈՒՄ

- Զինաթափման, ապառազմականացման և վերաինտեգրման գործընթացներում պետք է հաշվի առնվեն կոնֆլիկտից տուժած երիտասարդների կարիքները, այդ թվում երիտասարդների զբաղվածության հնարավորությունների ընդլայնման և աշխատաշուկայում նրանց նկատմամբ ոչ խտրական մոտեցումների կիրառման միջոցով,
- Բոլոր համապատասխան կառույցները պետք է հնարավորինս օժանդակեն երիտասարդների ընդունակությունների և հմտությունների ընդլայնմանը՝ ստեղծելով տարբեր կրթական հնարավորություններ, որոնք հիմնված կլինեն խաղաղության մշակույթի վրա:

ՀԵՏԱԳԱ ՔԱՅԼԵՐ

- ՄԱԿ-ը շարունակելու է երիտասարդների կարիքների գնահատման աշխատանքները՝ ինչպես ընթացիկ կոնֆլիկտների պայմաններում, այնպես էլ հետկոնֆլիկտային իրավիճակներում,
- ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարը պատրաստելու է զեկույց, որը կամփոփի խաղաղության գործընթացներում երիտասարդների դրական մասնակցության գնահատականը՝ առաջարկելով կոնֆլիկտների լուծման արդյունավետ լուծումներ՝ տեղական, ազգային, տարածաշրջանային և միջազգային մակարդակներում:

Ինֆոգրաֆիկան պատրաստված է Սեուլի Կիմի կողմից

www.peacefulchange.org
www.yccd.am

